

Terachs fortsatta historia – berättelserna om Abraham
1 Mos 11:27–25:11

Översättning med litterär analys

Tore Jungerstam

Förord

Första Mosebok är indelad i övergripande enheter som på hebreiska kallas *toledot*. Ordets grundbetydelse är att ”föda fram” något. Terachs *toledot* handlar om något som Terach ”födde fram”, nämligen hans son Abraham och vad han fick vara med om.

På svenska används ibland uttrycket ”fortsatta historia” för att försöka återspegla vad *toledot* innebär och jag tycker att det är en fungerande lösning även om det inte är en ordagrann översättning.

Det här arbetet omfattar, förutom min översättning, en inledande del där jag går igenom särdrag i översättningen samt en genomgång av vanliga litterära tekniker som ofta har missförstått, eller inte uppmärksammats, i andra översättningar. Jag redogör även för hur de hebreiska berättelserna är berättade, vilket är som en film. Man behöver inse hur de olika verbformerna används för att åstadkomma detta. Verbformerna och deras användning är något som de senaste decenniernas forskning har kunnat kasta mer ljus över och därmed bidra till en bättre förståelse för hur texterna är komponerade. Jag går igenom hur man grundläggande ska förstå de olika verbformerna vilket har stor betydelse för hur man uppfattar texten.

Ett annat tilläggsvärde som det här arbetet kan ge är att jag har skapat hyperlänkar till min analys av de grammatiska strukturerna där jag har färgkodat texten för att tydliggöra de olika strukturerna. De hittas även alla samlade i bilagan som följer översättningen. Sist i arbetet har jag inkluderat en lista över litteratur som belyser de hebreiska berättelsernas litterära komposition.

Terachs fortsatta historia inleds med en kort enhet som avhandlar Terach och hans familj. Efter det fokuserar författaren helt på Abraham och hans öden. Inom denna del har jag identifierat fjorton enheter om Abraham med olika berättelser eller helheter av berättelser, vilka framgår i innehållsförteckningen. Vissa enheter är litterärt klart avskilda, medan andra är mer av en tolkningsfråga. Jag räknar till exempel 1 Mos 12–13 som *en* enhet som består av fem olika berättelser. Där kan man givetvis göra andra tolkningar eftersom den även består av tydligt avgränsade berättelser som när Abram är i Egypten. Berättelsen följer ändå varandra så att en helhet bildas. Se mina kommentarer vid den aktuella enheten.

Precis som i urhistorien, som föregår Terachs fortsatta historia, demonstrerar berättaren en enastående litterär skicklighet som jag i görligaste mån försöker återspegla i översättningen. Jag strävar inte efter en idiomatisk modern svenska utan jag vill låta det sätt som författaren valt att uttrycka sig på synas i översättningen. Jag översätter till exempel ”han sade till sitt hjärta” eftersom det är så den hebreiske författaren uttrycker sig istället för att försvenska uttrycket till ”han sade för sig själv” eller ”han tänkte”.

Jag använder mig av hakklamrar [] för att kunna skjuta in förklaringar och förtydliganden i texten. Jag använder också parenteser för att kunna ange en kompletterande betydelse av ett ord.

Sedan tidigare har jag gjort en gedigen grundforskning om urhistorien. Jag har skrivit åtta arbeten där jag i detalj analyserar texten i 1 Mos 1:1–11:26. En del av den forskning jag presenterar i dessa arbeten är unik, åtminstone så långt jag känner till. Dessa arbeten kan beställas som spiralbundna böcker via mig tore.jungerstam@gmail.com eller via SLEF–Media. Man hittar den också digitalt som PDF-filer via www.urhistorien.com. En del av arbetena kan också beställas via Amazon.

Även det här arbetet kan beställas på samma sätt. Översättningen finns även inläst om du går till min YouTube kanal som man hittar om man söker på mitt namn eller så klickar du på den här direktlänken: <https://www.youtube.com/channel/UCaHJ29tZRmEV4UuUGYgmNXg>

Jag hoppas den här översättningen med sin tilläggsinformation kan göra rättvisa åt den fantastiskt välkomponerade Abrahamcykeln, alltså berättelserna om Abraham, som alla återfinns i Terachs fortsatta historia. Mycket nöje!

Esse 2 april 2023

Tore Jungerstam

Innehåll

Förord	ii
Om min översättning och den bibliska berättartekniken.....	1
Speciella ord och prefix	1
Prefixet ve-	1
Ordet na.....	2
Ordet ki.....	3
Ordet hinneh	3
Ordet vehinneh.....	4
Strukturer – repetition med variation	4
Parallellism	5
Kiasm och kiastiska strukturer.....	6
Inclusio.....	7
Linjär struktur	8
Kombinationer.....	8
Bibelns berättelser är berättade som en film.....	8
Verbformerna och deras användning.....	8
Det speciella verbet "vajehi"	10
De olika aktörerna i berättelserna.....	11
Berättelserna är komprimerade.....	11
Olika beteckningar på Gud: Elohim, El och JHVH.....	11
Elohim – Gud	11
El – Gud.....	12
Guds personnamn JHVH.....	12
Stavningen av namn	13
Översättning av Terachs fortsatta historia. 1 Mos 11:27–25:11	14
Terach och hans familj. 1 Mos 11:27–32.....	14
Abram lämnar sitt land och slår sig ner i Kanaan. 1 Mos 12:1–13:18.....	14
Abram får kallelsen att lämna sitt land. 1 Mos 12:1–4a.....	15
Abram når Kanaans land. 1 Mos 12:4b–9.....	15
Abram i Egypten. 1 Mos 12:10–20	16
Abram och Lot går skilda vägar. 1 Mos 13:1–13.....	16
HERREN förnyar löften till Abram. 1 Mos 13:14–18.....	17
Abram räddar Lot. 1 Mos 14:1–24.....	17
Kungar från öster angriper Kanaan. 1 Mos 14:1–10.....	17
Lot förs bort och Abram räddar honom. 1 Mos 14:11–16	18
Abram tackas av Kanaans kungar. 1 Mos 14:17–24	19
HERREN sluter förbund med Abram. 1 Mos 15:1–21.....	19
Löfte om en biologisk son och ett stort folk. 1 Mos 15:1–6	19
Förbundet ingås och löftet om landet upprepas. 1 Mos 15:7–21	19

Abram blir far till Ishmael. 1 Mos 16:1–16	20
Omskärelsens förbund ingås. 1 Mos 17:1–27	21
Abram blir Abraham. Vad Gud lovar i förbundet. 1 Mos 17:1–8	21
Abrahams ansvar inom förbundet. 1 Mos 17:9–14	22
Sarai blir Sara – löftet om Isak men Ishmael glöms inte. 1 Mos 17:15–22	22
Den första omskärelsen. 1 Mos 17:23–27	23
Gud tänker på Abraham – Sodom och Gomorra. 1 Mos 18:1–19:29	23
Abraham får besök. 1 Mos 18:1–8	24
Löftet om Isak upprepas. 1 Mos 18:9–15	24
Abraham vädjar för Sodom och Gomorra. 1 Mos 18:16–33	24
Änglarna räddar Lot undan Sodoms förstörelse. 1 Mos 19:1–22	26
Sodom och Gomorra går under. 1 Mos 19:23–29	27
Lot och hans två döttrar. 1 Mos 19:30–38	28
Gud vakar över sin plan med löftessonen. 1 Mos 20:1–21:34	29
Avimelech och Abraham – Gud beskyddar Sara. 1 Mos 20:1–18	29
Isak föds. 1 Mos 21:1–7	30
Ishmael drivs bort. 1 Mos 21:8–21	31
Avimelech och Abraham ingår förbund. 1 Mos 21:22–34	31
Abraham sätts på prov. 1 Mos 22:1–19	32
Abraham får rapport om nya släktingar. 1 Mos 22:20–24	34
Sara dör och Abraham köper en gravplats. 1 Mos 23:1–20	34
Rebecka blir Isaks hustru. 1 Mos 24:1–67	35
Abraham sänder iväg tjänaren. 1 Mos 24:1–9	35
Tjänaren möter Rebecka. 1 Mos 24:10–27	36
Tjänaren träffar Rebeckas familj. 1 Mos 24:28–54a	37
Rebecka lämnar sin familj. 1 Mos 24:54b–61	39
Isak får sin Rebecka. 1 Mos 24:62–67	40
Abraham tar sig en ny hustru och får fler söner. 1 Mos 25:1–6	40
Abraham dör och begravs. 1 Mos 25:7–11	41
Bilagor	42
Sammanställning över <i>inclusio</i>, kiasmer och parallellismer	42
<i>Inclusio</i>	42
Kiasmer	47
Parallellismer	56
1 Mos 24. Hur berättaren beskriver händelser och tjänaren återger dem	59
Eden	59
Bönen	60
Hur Rebecka agerar	61
Tjänaren ger gåvor	62
Litteraturlista	63

Om min översättning och den bibliska berättartekniken

Jag presenterar först betydelsen av en del små ord eller prefix varav vissa ofta helt negligeras medan andra översätts alltför mekaniskt utan att man inser spännvidden av betydelser som man behöver beakta.

Därefter presenterar jag olika strukturer som är vanliga i de hebreiska berättelserna. När de missförstås eller inte uppmärksammas för vad de är kan det resultera i att vackra hebreiska litterära strukturer förvandlas till en klumpigt upprepande svensk text.

Sedan går jag över till att diskutera hur de hebreiska berättelserna är berättade. Det finns speciella drag i hebreiskan som möjliggör att berättelserna är berättade som olika scener. Man kan jämföra med en teaterföreställning, eller snarare som med film eftersom hebreiskan även använder en teknik som kan ändra på perspektivet. Läsaren kan få betrakta händelser inte bara utifrån, som publiken på en teater, utan från huvudpersonens perspektiv, med hans eller hennes ögon – som i en film.

Därefter säger jag något om de olika aktörerna som bygger upp de bibliska berättelserna samt hur författaren komprimerar sina berättelser. Sist diskuterar jag kort de olika benämningarna på Gud som förekommer samt redogör för mina principer för hur jag skriver de hebreiska namnen.

Speciella ord och prefix

Prefixet ve-

Prefixet *ve*, וְ, kan ha många olika betydelser

1. Den vanligaste betydelsen är ”och”, men det kan även användas för:
 - men, dock
 - ja, i betydelsen att det bejakar eller bekräftar något
 - även, till och med
 - ja verkligen
 - nämligen
 - om ...eller (t.ex. *Om* han säljer den *eller* han har den kvar)

2. När den används i samband med verb så ändrar prefixet verbformen

Till exempel ändras futurum till dåtid om man tillsätter ett *ve-*

Översättaren kan då välja att inte alls inleda meningen med något av alternativen ovan utan man låter endast prefixet ändra tempus. I så fall översätter man: Han sade...

Men man kan även välja att låta det inledande *ve-* synas i översättningen och beroende av sitt sammanhang kan man använda något av följande alternativ:

- Och han sade...
- Då sade han...
- Sedan sade han...

Vilket val man gör ändrar ju inte budskapet, men det kan påverka hur man upplever textens flöde på svenska. Alla dessa varianter är alltså inkluderade i hebreiskans *ve-* och det är upp till översättaren att försöka återspegla det så väl som möjligt i översättningen.

3. Prefixet kan också ändra betydelsen av vissa ord, till exempel *ve-hinneh*. Se nedan.

4. I vissa sammanhang kan man även förstå ett inledande *ve-* som att det knyter an till det som berättats innan istället för att något helt nytt påbörjas. Så är fallet till exempel i Bibeln's första vers "I begynnelsen skapade Gud himmel och jord. *Men* jorden var öde och tom...

Första Mosebok delas ju in i *toledoter*, fortsatta historier. Till exempel Terachs fortsatta historia, där Abrahamberättelserna finns. En del av dessa *toledoter* föregås av ett *ve-*, medan andra står självständigt. Exempelvis finns ett inledande *ve-* innan Noachs söners fortsatta historia, som ju hör nära samman med det som föregår, Noachs fortsatta historia. Terachs fortsatta historia saknar ett inledande *ve-* och man kan därför förstå det som att det är en mer självständig enhet som inleds.

Ordet na

Berättelserna i Bibeln är berättade på ett väldigt livfullt och färgstarkt sätt. Ett sätt som de görs mer levande på är genom användningen av det lilla ordet *na*.

Det kombineras med vad någon säger och innebär att något är viktigt, man är enträgen eller angelägen om något om något. Det kan också innebära ett mått av speciell artighet med eller utan kombination med att ärendet är angeläget.

Beroende av sitt sammanhang översätter jag det som

- Nu (till exempel: lyssna *nu* till mig)
- Vänligen
- Jag ber dig
- Kan du vara så vänlig

Om man som översättare inte alls låter *na* påverka översättningen går ingenting dogmatiskt förlorat, men nog en del av den dramatik som finns i den hebreiska texten.

Ordet ki

Ordet *ki*, כִּי, kan ha flera betydelser. I äldre lexikon har man gett förståelser som: för, ty, att.

Det används ibland för att ge orsaken till något och då är det gammaldags ”ty” välfungerande vad gäller betydelsen.

I mer uppdaterade ordböcker som *A concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament (Holladay)* lyfter man fram att *ki* även används för att ge emfas, alltså eftertryck.

Då kan det översättas som:

- Ja!
- Verkligen
- Sannerligen

Om man inte inser detta blir användandet av *ki* snarast meningslöst i många sammanhang. Om man inte inser den här aspekten förlorar man i regel ingenting faktamässigt, men läsoplevelsen blir fattigare när en del av dramatiken försvinner. Det finns dock även fall där hela förståelsen påverkas av hur man förstår innebörden av *ki*.

Ordet hinneh

Hinneh kan ha flera betydelser. För det första kan det betyda ”här”.

Men en vanligare funktion är att det fäster uppmärksamhet till vad som följer. I en del, speciellt äldre, översättningar använder man ”Se” för att återge *hinneh*. På engelska används ibland ”behold”. Än idag kan man använda ”look” på engelska för att fästa uppmärksamhet på det som följer: *Look, I want to tell you something...*

Förutom i Bibeln använder man inte ”Se” på samma sätt i svenska. Jag har valt att i regel översätta *hinneh* som ”Lyssna!” Och med det ska man förstå att det budskap som följer anser den som berättar att är viktigt och bör lyssnas till med uppmärksamhet.

Man kan lämna ordet helt oöversatt, som många moderna översättningar gör, eftersom budskapet inte i sak påverkas. Men det som går förlorat är åter en gång en del av den dramatik och intensitet i berättelsen som den ursprungliga texten har. Det är en mer färgrik text om man lyckas återspegla vad *hinneh* innebär.

Ibland kombineras *hinneh* med *na* och då blir innebörden:

- Lyssna nu!
- Jag ber dig, lyssna!
- Lyssna, jag ber dig!

I en del översättningar lämnar man även kombinationen *hinneh na* oöversatt. Det som går förlorat är dramatik, författarens skickliga berättarteknik kommer inte till uttryck i svenskan och det är synd tycker jag.

Ordet vehinne

Vehinne är tekniskt sätt ingenting annat än prefixet *ve-* kombinerat med *hinneh*. Men betydelsen är i regel inte ”Och lyssna”.

I de fall som *vehinne* kombineras med sinnesintryck, i regel syn, ska man förstå det som att det anger byte av perspektiv. Det innebär att man får betrakta händelsen från huvudpersonens perspektiv. I den här översättningen översätter jag det med ”Och se!”.

Till exempel i berättelsen om Sodom och Gomorra, 1 Mos 19:27–28:

Och Abraham steg upp tidigt och begav sig till den plats där han hade stått inför HERREN. Och han blickade ner mot Sodom och Gomorra och mot hela slättlandet. Ja han spanade. Och se! [Perspektivbyte, vi får se med Abrahams ögon] Det steg upp rök från området, som röken från en ugn.

Det här är en fantastisk teknik som berättaren använder regelbundet och som tyvärr inte fångas upp i de flesta översättningar. Om man struntar i *vehinne* förblir nog budskapet detsamma, men man förlorar än en gång i dramatik och läsarupplevelse. Tänk att vi får betrakta slätten med Abrahams ögon, vi blir inte bara informerade om vad han ser, vi får själva betrakta förödelsen.

Man kan jämföra med översättningen i Bibel 2000 som ju nog i sak berättar samma sak:

När han såg ner över Sodom och Gomorra och över hela slättlandet fick han se röken stiga som från en smältugn.

Och han blickade ner mot Sodom och Gomorra och mot hela slättlandet. Ja han spanade. Och se! [Perspektivbyte, vi får se med Abrahams ögon] Det steg upp rök från området, som röken från en ugn.

Strukturer – repetition med variation

Författaren använder sig av flera olika litterära strukturer. Dessa kan man likna vid poesi. I den bibliska hebreiskan används inte rim eller versmått, men nog en variation av de tekniker jag presenterar här.

Dessa litterära tekniker, som är vanliga i Bibelns berättelser, bygger alla på repetition. Jag har noterat 48 tillfällen endast i berättelserna om Abraham.¹ Författaren återkommer till samma tema eller ord som redan nämnts tidigare. Men han gör det närmast undantagslöst med variation.

När repetition används tillsammans med variation kan författaren tillföra fler infallsvinklar till det som beskrivs. Han kan kontrastera, förstärka eller förtydliga.

¹ Se sammanställningen som finns efter min översättning.

Det finns åtminstone fem typer av variation:²

1. Expansion – information kommer till
2. Trunkering – information lämnas bort
3. Ordning – ordföljden ändras
4. Grammatik – orden varieras grammatiskt
5. Substitution – ett ord ersätts med ett annat

Om man inte som översättare inser hur dessa repetitiva strukturer används kan resultatet bli en text som upplevs ha överflödiga upprepningar. Alternativt väljer man att lämna bort de delar av texten som man inte förstår sig på för att man inte inser att det är en del av den vackra litterära strukturen på hebreiska.

Det är en verklig utmaning att återspegla de här specifika teknikerna som bygger på varierad repetition, bland annat därför att ordföljden är en annan i hebreiskan. Även den grundläggande skillnad som finns i grammatiken i övrigt är en utmaning när man vill göra den hebreiska texten rättvisa. I bästa fall kan man till en del återspegla den hebreiska textens briljans, ibland är det närmast en omöjlighet att få till en svensk översättning som gör originalet rättvisa.

I den här översättningen prioriterar jag inte en möjligast modern och idiomatisk svenska. Istället prioriterar jag att på något sätt kunna återspegla de hebreiska strukturerna som jag beskriver som följer.

Parallellism

I en parallellism uttrycker man samma sak i två påföljande meningar. Men man gör det med variationer i ord, grammatik, ordföljd med mera. Tekniken kan användas för att förstärka, förtydliga eller avgränsa ett uttalande. Med den här tekniken kan man även belysa samma sak från olika synvinkel. Schematiskt kan en parallellism beskrivas så här: a-b-c-a-b-c. Ett exempel finns i 1 Mos 13:6.

Men landet kunde inte uppehålla dem så att de kunde bo tillsammans.

Ja, det var så att deras egendomar var så väldiga att de inte kunde bo tillsammans.

De parallella uttrycken förstärker varandra. I de här fallet är det a-b-a-b

² Meir Sternberg. *The Poetics of Biblical Narrative*. 1987, 391–392.

Kiasm och kiastiska strukturer

Kiasm, eller med andra ord en kiastisk struktur, är en litterär struktur som omfattar flera element som återkommer i motsatt ordning. Ett typexempel hittas i flodberättelsen i 1 Mos 9:6:

Utgjutare av blodet av en människa, genom en människa hans blod ska utgjudas

I hebreiskan är det ännu tydligare där det inte finns lösryckta prepositioner:

שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ שֹׁפֵךְ

Shofech dam haadam baadam damo jishafech

Här finns tre element som återkommer i motsatt ordning:

1. Utgjutare
2. Blodet
3. Människa

Grammatiken varieras för alla ord! Schematiskt kan man beteckna en kiasm så här:
a-b-c-c-b-a

I Abrahamberättelsen finns en kiasm som kontrasterar i 1 Mos 12:3:

Jag ska välsigna dem som välsignar dig men den som vanäroar dig skall jag förbanna.

En kiasm behöver inte vara så strikt som exemplen ovan. Istället kan det handla om olika idéer eller teman som återkommer i motsatt ordning. Ett sådant exempel hittar man i 1 Mos 12:16–17.

För Abram gick det väl för hennes skull. Han fick får, boskap och åsnor, tjänare och tjänarinnor, åsneston och kameler. Men HERREN plågade Farao med svåra plågor, liksom hans hus, på grund av Sarai – hustru till Abram.

A – Det gick väl för Abram tack vare Sarai

B – Följderna för Abram

b – Följderna för Farao

a – Det gick väl för Abram tack vare Sarai

Även ”det gröna” följer ett kiastiskt mönster:

För Abram gick det väl för hennes skull.

på grund av Sarai – hustru till Abram.

Man kan alltså tillföra ett element till. Då blir det a-b-c-c-b-a

För Abram gick det väl

för hennes skull.

*Han fick får, boskap och åsnor, tjänare och tjänarinnor, åsleston och kameler.
Men HERREN plågade Faraos med svåra plågor, liksom hans hus,*

på grund av Sarai –

hustru till Abram.

Det finns också kiasmiska strukturer som har endast ett centralt element så att strukturen blir a-b-c-b-a. Då kallas mönstret egentligen koncentriskt. Men bägge är kiasmiska mönster och om man inte behöver vara strikt i terminologin kan bägge beskrivas som en kiasm. I det här arbetet benämner jag såväl koncentriska som strikt kiasmiska strukturer som kiasmer.

Eftersom ordföljden i svenska och hebreiska inte är densamma kan det vara en verklig utmaning att lyckas återspegla en kiasm, speciellt om man vill ha en modern svensk språkdräkt.

Om man inte inser att det finns en kiasm, eller om man inte lyckas återspegla den, kan översättningen ge sken av att texten innehåller onödiga upprepningar. Man har då lyckats förvanska en vacker poetisk struktur i hebreiskan till en klumpig upprepning av något som redan sagts i den svenska översättningen.

Inclusio

Begreppet *inclusio* betecknar en kompletterande teknik för att strukturera de mindre enheterna i en helhet. *Inclusio* innebär att man låter slutet av en helhet avspegla början. Man gör det genom att i den sista enheten återvända till samma ordval eller tema man använt i den första. Detta är tänkt att uppfattas som en avrundande signal av lyssnarna. Innehållet i *inclusio* anger också huvudtanken eller -temat för textsekvensen den innesluter.

Inclusio skiljer sig från den kiasmiska strukturen såtillvida att enheterna som omsluts av det kan ha en kiasmisk, en parallell eller ingen speciell litterär struktur alls.

Man kan säga att ett *inclusio* ”omsluter” eller ”ramar in” en enhet. Ett *inclusio* kan omsluta en väldigt kort enhet på en enda vers men det kan också omsluta flera kapitel.

Här är ett exempel på ett kort *inclusio* i 1 Mos 22:20–23

Man berättade följande för Abraham: Lyssna! Milka, också hon har fött barn – till Nachor, din bror. Uts, hans förstfödde, och Buz, hans bror, och Kemuel, Arams far och Kesed och Chazo och Jidlaf och Betuel. Och Betuel har blivit far till Rebecka. Dessa åtta har Milka fött åt Nachor, bror till Abraham

Linjär struktur

Den linjära strukturen är den enda som inte utgörs av olika slag av repetition. Då framskrider texten linjärt och kan beskrivas som: a-b-c. Den linjära strukturen kan kombineras med ett *inclusio* eller en kiastisk struktur.

Kombinationer

Författaren använder således även kombinationer av dessa litterära strukturer. Att skriva en berättelse som använder symmetriska mönster på ett effektivt sätt kräver stor skicklighet av författaren och ställer många krav på val av ord och organisering av helheten. Ett sådant exempel finns i 1 Mos 12:2–3:

Jag ska göra dig till ett stort folk och jag skall välsigna dig.

Ja stort skall ditt namn bli, det skall bli en välsignelse.

Jag ska välsigna dem som välsignar dig men den som vanärrar dig skall jag förbanna.

Ja, genom dig ska alla släkten på jorden bli välsignade.

1. Verserna avslutas av ett *inclusio*, som utgörs av rad ett och fyra
2. Inuti *inclusiot* finns först, rad 2, som har en parallell konstruktion. Den följs av rad 3 som har en kiastisk konstruktion

Bibelns berättelser är berättade som en film

Berättelserna i Gamla Testamentet är mycket skickligt berättade. Berättelserna berättas som en följd av scener, lite som en teaterföreställning. Men inte bara det, berättelserna kan mer korrekt liknas sättet man berättar med hjälp av film.

Orsaken till det är att berättelserna inte består endast av scener som man kan betrakta från publikens perspektiv. Nej, författaren bjuder också läsaren till att bli en del av berättelsen på så sätt att man kan få se händelser inte bara från publikens perspektiv utan även från huvudpersonens perspektiv. Man får betrakta händelsen med huvudpersonens ögon eller annars uppleva händelsen från huvudpersonens perspektiv, med hans eller hennes sinnen.

Perspektivbytet åstadkoms av *vehinneh* som jag behandlade ovan. Det övriga som gör att de bibliska berättelserna är berättade som en film åstadkoms av användningen av de olika verbformerna i kombination med ett speciellt verb, *vajehi*

Verbformerna och deras användning

Verbformernas betydelse för förståelsen av den hebreiska texten är något som länge negligerats konstaterar bland annat de som skrivit den grammatik som anses vara den mest uppdaterade och är ett standardverk, nämligen grammatiken som Joüon-Muraoka har skrivit.

Det finns en form som används primärt för att föra handlingen kronologiskt framåt. Det är imperfekt konsekutiv, formen namnges även vajjiqtol. Jag kallar den berättarformen.

Alla andra former kan användas för att ge bakgrundsinformation om vad som hänt innan scenen tar vid. Då kan information ges om när och var scenen tar plats, vilka personer som är närvarande och vad som hänt innan scenen tar vid. Alla former förutom berättarformen kan också användas för att informera om vad som sker samtidigt som berättelsens röda tråd eller vad som kommer att ske i en snar eller fjärran framtid.

Handlingen tar således vid när berättarformen dyker upp, det är den som driver handlingen kronologiskt framåt. En grundregel är att en ny mening inleds när berättarformen används. I och med berättarformen inleds ett nytt skede i handlingen. På svenska kan man inte alltid följa den här grundregeln, men det har sitt värde att sträva efter att göra det.

Det finns undantag, till exempel det speciella uttrycket ”Han svarade och sade”. ”Svarade och sade” ska förstås tillsammans, som en hendiadys, och innebär givetvis en och samma händelse.

Men huvudregeln är den att man ska förstå förekomsten av berättarformen som ett nytt skede. Ett exempel är när Abraham kommer fram till Moria berg och ska offra Isak. I hebreiskan är det fem skeden, fem meningar som inleds med berättarformen.

1. De kom fram
2. Abraham bygger altaret
3. Han placerar ut veden
4. Han binder Isak
5. Han lägger honom på altaret

Jag har översatt så att varje skede bildar en egen mening.

Och de kom till platsen som Gud hade talat om för honom. Och Abraham byggde där ett altare. Och han placerade ut veden. Och han band Isak, sin son. Och han lade honom på altaret, ovanpå veden.

Det är ett helt annat tempo om man bibehåller den hebreiska strukturen i stället för att skriva ihop de fem skedena till två meningar som till exempel översättarna av Bibel 2000 gör:

När de kom fram till platsen som Gud hade talat om byggde Abraham ett altare. Han lade upp veden och band sedan sin son Isak och lade honom på altaret, ovanpå veden.

Varje skede är smärtsamt, varje skede tar sin tid, varje skede görs omsorgsfullt. En del av detta går förlorat när man inte följer den hebreiska strukturen även om man i sak berättar samma sak.

Det speciella verbet ”*vajehi*”

Tekniskt sätt är *vajehi* ingenting annat än berättarformen av verbet *haja* vars grundbetydelse är ”bli”, ”hända” eller ”vara”.

Men *vajehi* används på ett specifikt sätt för att inleda eller avrunda en enhet. I skapelseberättelsen är det *vajehi* som står bakom ”och det blev afton och det blev morgon...”

Ett annat typiskt sätt som *vajehi* används är för att kort ange var eller när något sker. Det föregår då en mening som inleds med berättarformen.

Till exempel i 1 Mos 12:11:

Och det var när han närmade sig Egypten. Då sade han till Sarai, sin hustru: Lyssna nu! Jag vet att du verkligen är en kvinna med ett vackert utseende.

Den första meningen är alltså en *vajehi*-sats. Jag översätter den i regel som ”Och det var” eller ”Och det blev”. *Vajehi*-satsen berättar var det som följer händer. Med berättarformen ”Då sade han...” fortsätter dramat.

Fördelen är att man återspeglar det sceniska som finns i hebreiskan. Man vet var scenen tar plats, och man får följa med i dialogen, som en scen på en teater eller i en film.

Nog meddelar översättningen i Bibel 2000 samma fakta, men läsoplevelsen är nog inte den samma:

När han var nästan framme sade han till sin hustru Saraj: ”Du är ju en vacker kvinna.

Jag tycker skillnaden i läsoplevelse är stor i jämförelse:

Och det var när han närmade sig Egypten. Då sade han till Sarai, sin hustru: Lyssna nu! Jag vet att du verkligen är en kvinna med ett vackert utseende.

Utöver att översättarna av Bibel 2000 inte fångar *vajehi*-satsen struntar de även i *hinneh na* (Lyssna nu!) samt *ki* som ger emfas (verkligen). När man lämnar bort detta berättar man nog i sak vad som händer, men man förlorar en hel del av den dramatik som den hebreiske författaren tillför berättelsen. Jag tycker det är synd om man inte försöker göra hebreiskan rättvisa genom att återspegla det dramatiska i originalberättelsen.

De olika aktörerna i berättelserna

Berättelserna i Bibeln är uppbyggda av flera aktörer. Det finns i regel en berättare samt en eller flera huvudpersoner. Berättaren vet sådant som huvudpersonerna vet. Till exempel vet berättaren från allra första början att det är HERREN själv som hälsar på Abraham tillsammans med två sändebud (änglar) i Första Mosebok 18:1. Men det vet inte Abraham från början av berättelsen. Likaså vet berättaren att Abraham ska sättas på prov när han ska ta med Isak för att offra honom i Första Mosebok 22:1, det vet inte Abraham. I andra sammanhang kan berättaren användas för att bekräfta att någonting verkligen sker eller för att förklara detaljer i handlingen. Det är också berättaren som ger andra upplysningar innan scenerna inleds, till exempel genom att använda *vajehi*-satser som jag nämner ovan. Utöver berättaren och mänskliga aktörer förekommer även Gud i en del scener.

Berättelserna är komprimerade

De bibliska berättelserna är mycket skickligt berättade, men också komprimerade. Berättelsen nämner bara det som är relevant för vad författaren vill berätta just då. Ett exempel är från Första Mosebok 24 då tjänaren sänds iväg för att hämta en fru åt Isak. När han gör sig redo för resan och far iväg beskrivs, men inte ett ord nämns om själva resan utan i nästa mening är han redan framme vid brunnen där han kommer att träffa Rebecka.

Likaså nämns ingenstans att han inte är ensam utan har andra tjänare med sig. Att det är så kommer fram först i vers 32.

Det första exemplet i Bibeln på den här tekniken är i Edenberättelsen då det inte kommer fram att Adam står bredvid Eva när hon konverserar med ormen innan hon räcker frukten åt honom och han äter.

Olika beteckningar på Gud: *Elohim*, *El* och *JHVH*

Det finns många beteckningar som används om Gud och ibland råder en viss förvirring om dessa.

***Elohim* – Gud**

Elohim är ett så kallat appellativ. Det översätts i regel ”Gud”. Att det är ett appellativ innebär att det kan användas om olika slag av gudar, men även i specifika sammanhang om människor. *Elohim* är i plural vilket innebär att det i vissa sammanhang kan översättas ”gudar”. *Elohim* kan också ibland förstås som ett adjektiv i betydelsen ”stor”, mäktig.

Det är helt och hållet sammanhanget som avgör vad man ska förstå med *Elohim*. Men det är mycket sällan det finns någon som helst tveksamhet vad som avses. I Bibeln är det i regel Bibelns Gud, skaparen av himmel och jord, som avses med *Elohim*.

Som jämförelse är ”stad” ett appellativ och den närmaste staden där jag bor heter specifikt Jakobstad. Om jag säger till min familj att jag far till ”stan” för att handla vet alla exakt vad jag menar även om appellativet stad passar in på ett närmast oändligt antal städer i världen.

***El* – Gud**

Även *El* är ett appellativ som kan användas om olika gudar. När det används om Bibelns Gud är det med en kombination av en beskrivning av Bibelns Gud. Till exempel kallar Abraham Bibelns Gud för ”den Evige Guden”, *El Olam*, i 1 Mos 21:33. Man kan inte kombinera *Elohim* med beskrivande attribut, så vill man göra det är det alltid *El* som används. I andra sammanhang, till exempel inom den kanaanitiska religionen, så kunde man med *El* avse deras högsta gud, precis som man i det bibliska sammanhanget avser Bibelns Gud då man använder *Elohim*. Precis som *Elohim* kan även *El* användas för att uttrycka ”mäktig eller stark”.

Guds personnamn JHVH

Vid den brinnande busken meddelar Gud Mose sitt namn. Det skrivs med de fyra hebreiska bokstäverna JHVH eller med hebreiska bokstäverna יהוה (läses från höger till vänster). Man kan inte med säkerhet säga vad namnet betyder eller exakt hur det ska uttalas. Men de flesta är eniga om att namnet är ett verb som har betydelsen ”Jag Är”. Judarna slutade att uttala det här namnet småningom av rädsla för att uttala det fel och därmed missbruka det. Det började i stället säga ”Herren” eller ”Namnet” eller andra omskrivningar för att inte behöva riskera att uttala det fel.

I svenska Bibelöversättningar har man ibland skrivit ut JHVH som HERREN, med stora bokstäver, för att visa att där bakom finns JHVH.

Skriver man endast Herren kan man inte vara helt säker på om JHVH finns i den hebreiska texten eller inte. Även *Adonai* förekommer nämligen i den hebreiska texten och det ordet betyder just ”herre”. Jag har valt att skriva HERREN varje gång Guds personnamn förekommer. Den lösningen har även sina nackdelar med det gör det möjligt att veta huruvida Guds personnamn används eller om det finns ett annat uttryck i bakgrunden.

Man behöver inse att HERREN inte är en allmän beteckning utan tvärtom ett personnamn. Uttrycket HERREN Gud specificerar således vilken Gud det är, vad han heter. Man kan jämföra med om man bara säger Kung, eller om man vill eller behöver specificera och säga Kung Carl XVI Gustav.

Personnamnet JHVH används även av Abraham. För det mesta är det dock berättaren som använder personnamnet, men även Abraham gör det vid en del tillfällen. Endera kan man förstå det som att namnet nog var känt ännu under Abrahams tid, men det hade fallit i glömska fram till tiden för Mose. Eller så kan man förstå det som att de fall då personnamnet JHVH används av Abraham och andra innan Mose är det ett resultat av att de författare som skrev ner berättelserna om Abraham i den version vi har dem bevarade i Bibeln visste att den Gud Abraham tjänade hade personnamnet JHVH även om Abraham inte var medveten om det

på sin tid utan kallade honom till exempel ”Den evige Guden” (*El Olam*). Bägge förklaringarna är möjliga.

Stavningen av namn

Jag strävar efter att återge de hebreiska namnen som de skulle uttalas på hebreiska. Det finns två hebreiska bokstäver som ofta skrivs ut på samma sätt i en svensk översättning, nämligen *chet* och *he*. *He* är svenskans vanliga h-ljud, medan *chet* är ljudande och liknar tyskans ”ch” som i Bach. Om man inte särskiljer de här bokstäverna i översättningen kan det uppstå förvirring. Till exempel kan man förledas att tro att chetiter är samma sak som hetiter/hittiter.

När jag skriver *ch* ska man alltså uttala det som ett tyskt mjukt ljudande avslut i Bach.

Jag återger även bokstaven *tsade* med *ts* istället för ett vanligt *s*. Staden Sidon blir Tsidon.

I mycket etablerade namn följer jag däremot gängse översättning på svenska. Jag skriver Abel och Eva även om namnen är något annat på hebreiska. Jag anger det egentliga uttalet med hjälp av hakparentes. Abraham heter egentligen Avraham, men även där följer jag den väl etablerade svenska traditionen.

Översättning av Terachs fortsatta historia.

1 Mos 11:27–25:11

[Terachs fortsatta historia fortsätter ända till 1 Mos 25:11 och handlar nästan uteslutande om Abraham, fram till 1 Mos 17:5 kallas han Abram. Tidsmässigt kan man inte vara exakt, men man kan utgå från att Abraham föddes i trakten av 2000 f.Kr. Det var i så fall i slutskedet av Ur III perioden då Ur ännu var den dominerande stadsstaten i södra Mesopotamien.

Terachs fortsatta historia inleds med sex verser i kapitel 11 som fokuserar på Abrahams far Terach. I dessa klargörs släktskapsförhållanden som är av vikt i de senare berättelserna om Abraham. Här finns även den första korta notisen om att Sara inte kunde få barn, fram till 1 Mos 17:15 kallas Sara för Sarai. Den här korta inledande enheten ramar in av Terach i början och slutet. [\[Inclusio\]](#)

Terach och hans familj. 1 Mos 11:27–32

Detta är Terachs fortsatta historia.

Terach hade blivit far till Abram, Nachor och Haran och Haran hade blivit far till Lot. Och Haran dog inför sin far Terach i det land där han föddes, i Ur i Kaldéen. [Om Abram och Haran var födda på samma ställe var Abrams hemort Ur i Kaldéen. Se 1 Mos 11:26]

Abram och Nachor tog sig hustrur. Namnet på Abrams hustru var Sarai och namnet på Nachors hustru var Milka, dotter till Haran som var far till Milka och Jiska. Sarai var ofruktsam, hon saknade livsfrukt.

Och Terach tog med sin son Abram, sin sonson Lot – son till Haran, och Sarai, sin svärdotter – hustru till Abram, hans son. Och de drog tillsammans ut från Ur i Kaldéen för att vandra mot Kanaan. Och de slog sig ner där.

Och Terachs livstid blev 205 år. Och Terach dog i Haran.

Abram lämnar sitt land och slår sig ner i Kanaan. 1 Mos 12:1–13:18

[Efter att författaren avhandlat det han velat säga om Terach fokuserar han nu helt på Abraham. Han går tillbaka i tiden, på samma sätt som sker i växlingen mellan Översikten av nationerna (1 Mos 10) och Berättelsen om Babels torn (1 Mos 11:1–9). Vi får nu veta orsaken till att Terach drog ut från Ur med sin familj. Det är alltså i Ur som HERREN talar till Abraham]

Abram får kallelsen att lämna sitt land. 1 Mos 12:1–4a

HERREN sade till Abram: Gå ut från ditt land, ja från det land där du föddes och från din faders hus till det land som jag ska visa dig. [Att ”det land där han föddes” är Ur görs klart i 1 Mos 11:28 och 1 Mos 11:26. HERREN ger en uppmaning i två skeden: För det första: lämna ditt land och för det andra: lämna din faders hus]

Jag ska göra dig till ett stort folk och jag skall välsigna dig. Ja stort skall ditt namn bli, det skall bli en välsignelse. Jag ska välsigna dem som välsignar dig men den som vanärar dig skall jag förbanna. Ja, genom dig ska alla slakten [familjer] på jorden bli välsignade.

[[Inclusio](#)]

Och Abram gick iväg i enlighet med vad HERREN hade talat till honom. Och Lot gick med honom. [Det här beskrevs mer detaljerat i 11:31, alltså upprottet från Ur. Det här är det första skedet. Abram lämnar det land där han föddes]

[Nu vet vi varför Abram lämnade den stad han var född, Ur. Tidigare fick vi redan veta att de först drog till Haran. Det som följer är vad som hände sen. Vi vet att Terach levde 205 år, men vi ska inte utgå från att Abram förblev i Haran tills Terach dog. Allt vad författaren ville berätta om Terach gjorde han inom kapitel 11. I 1 Mos 11:26 fick vi veta att Terach var 70 år när han blev far till Abram, Nahor och Haran och i 1 Mos 11:32 får vi veta att han dog vid 205 års ålder. Skulle Abram ha väntat tills Terach dog borde han ha varit i trakten av 130 år, men i nästa vers står det att Abram var 75 år när han lämnade Haran. Han lämnade således nu på alla sätt sin faders hus. Nu uppfyller han alltså skede två i HERRENS instruktion i 1 Mos 12:1 – han lämnar sin faders hus.]

Abram når Kanaans land. 1 Mos 12:4b–9

Abram var 75 år när han lämnade Haran. Och Abram tog Sarai sin hustru och Lot sin brorson liksom all egendom som de hade förvärvat och varje människa [allt tjänstefolk] som de hade skaffat sig i Haran. Och de for i väg för att gå till Kanaans land. Och de kom till Kanaans land.

Och Abram fortsätter in i landet fram till platsen där Shechem ligger, fram till Mores terebint. Kanaaniterna fanns då i landet. [Shechem låg ca 50 km rakt norr om Jerusalem, längs den centrala bergskedjan, mellan bergen Ebal och Gerissim. Idag finns staden Nablus där.]

Och HERREN uppenbarade sig för Abram. Och han sade: Till din säd ska jag ge detta land. Och han byggde där ett altare till HERREN, som uppenbarat sig för honom. [[Inclusio](#)]

Och han drog vidare därifrån till berget öster om Betel [ca 30 km rakt söderut längs den centrala bergskedjan]. Och han sträckte ut sitt tält. Betel låg i väster och Ai i öster. Och han byggde där ett altare åt HERREN. Och han åkallade i HERRENS namn. Sedan drog Abram upp [tältpinnarna] för att vandra vidare och dra söderut [mot Negev].

Abram i Egypten. 1 Mos 12:10–20

[Händelserna i den här episoden kan placeras i perioden 1970–1540 f.Kr. Då hade Faraos ett palats i det östra deltaområdet.]

Det blev hungersnöd i landet. Och Abram for ner till Egypten för att vistas där, synnerligen svår var hungersnöden i landet. [[Kiasm](#)]

Och det var när han närmade sig Egypten. Då sade han till Sarai, sin hustru: Lyssna nu! Jag vet att du verkligen är en kvinna med ett vackert utseende. Och det blir så att när egyptierna ser dig kommer de att säga: ”denna är hans hustru” och de kommer att döda mig, men dig låter de leva. Snälla, säg att du är min syster – för att det skall gå väl för mig på grund av dig, ja så att jag får leva tack vare dig [tack vare vad du sa].

Och det var när Abram kom till Egypten. Egyptierna betraktade kvinnan, hon var verkligen mycket vacker. Också Faraos prinsar betraktade henne. Och de prisade henne inför Faraos. Och kvinnan togs till Faraos hus.

För Abram gick det väl för hennes skull. Han fick får, boskap och åsnor, tjänare och tjänarinnor, åsneston och kameler. Men HERREN plågade Faraos med svåra plågor, liksom hans hus, på grund av Sarai – hustru till Abram. [[Kiasm](#)]

Då kallade Faraos på Abram. Och han sade: Vad är det som du har gjort mot mig? Varför berättade du inte åt mig att hon är din hustru? Varför sade du: min syster är hon? Och jag tog henne till mig som hustru. Men nu! Här är din hustru, ta henne och gå!

Och Faraos gav order till sina män angående honom. Och de sände iväg honom tillsammans med hans hustru och allt som tillhörde honom.

Abram och Lot går skilda vägar. 1 Mos 13:1–13

Och Abram drog upp från Egypten i riktning mot Negev [norrut], han och hans hustru tillsammans med allt som tillhörde honom, även Lot var med honom.

Abram var mycket rik på boskap, silver och guld. Och han vandrade från lägerplats till lägerplats fram till Betel [beit-el, betyder Guds hus], till platsen där hans tält hade stått tidigare, mellan Betel och Ai, till platsen för altaret som han hade rest där tidigare. Och där åkallade Abram i HERRENS namn. [Betel ligger ca 20 km rakt norr om Jerusalem]

Även Lot, som vandrade med Abram, hade får, boskap och tält. Men landet kunde inte uppehålla [bära] dem så att de kunde bo tillsammans. Ja, det var så att deras egendomar var så väldiga att de inte kunde bo tillsammans. [[Parallellism](#)] Och det uppstod gräl mellan herdarna över Abrams hjordar och herdarna över Lots hjordar. Kanaaniterna och perisséerna bodde i området (landet) vid den tiden.

Och Abram sade till Lot: Låt det nu inte råda en tvist mellan mig och dig eller mellan mina herdor och dina herdor – vi är ju bröder. Ligger inte hela landet inför dig? Skilj dig nu från mig. Om du går till vänster, går jag högerut och om du går till höger, går jag vänsterut.

Och Lot lyfte sin blick. Och han betraktade hela Jordanslätten. Ja hela slätten var rik på vatten innan HERREN förstörde Sodom och Gomorra – som en HERRENS trädgård, som Egyptens land, ända fram till Tsoar. Och Lot valde hela Jordanslätten åt sig. Sedan drog Lot österut. Och de skiljdes åt, som en man från sin bror.

Abram slog sig ner i Kanaans land medan Lot slog sig ned vid städerna på slätten. Ja, han satte upp sitt tält invid Sodom. Men männen i Sodom var onda och fruktansvärda syndare inför HERREN.

HERREN förnyar löften till Abram. 1 Mos 13:14–18

Och HERREN talade till Abram, efter att Lot hade skiljts från honom: Lyft nu dina ögon och blicka ut från den plats där du är: mot norr, mot söder, mot öster och mot väster. Ja, hela det land som du ser, åt dig ska jag ge det och åt dina efterkommande, till evig tid. Jag skall göra dina efterkommande (säd) lik stoftet på jorden. Om det finns någon som kan räkna stoftet på jorden ska också dina efterkommande kunna räknas. [[Kiasm](#)] Res dig! Vandra genom landet, hela dess längd och bredd! Ja till dig ska jag ge det! [[Inclusio](#)]

Och Abram tog ner sitt tält. Och han for i väg. Och han slog sig ner vid Mamres terebinlund som ligger i Hebron. Och där byggde han ett altare åt HERREN.

[Det här är avslutningen av den första enheten av berättelserna om Abraham. Ett sätt författaren visar det är att han återkommer till samma tema som enheten inleddes med. Den här tekniken kallas *inclusio*, vilket innebär att enheten ramas in av temat som inleder och avslutar. Så här inleddes enheten i 1 Mos 12:1–2a:

HERREN sade till Abram: Gå ut från ditt land, ja från det land där du föddes och från din faders hus till det land som jag ska visa dig. Jag ska göra dig till ett stort folk...

Här i slutet visar HERREN konkret vilket land han avsåg i början, allt det som Abram ser. Sedan upprepas även att han ska bli ett stort folk.]

Abram räddar Lot. 1 Mos 14:1–24

Kungar från öster angriper Kanaan. 1 Mos 14:1–10

[Allianser av kungar var vanlig, men en allians där även kungar så långt österut som Elam (sydvästra Iran) förde krig i den här delen av Kanaan förekommer endast perioden 2000–1750 f.Kr. Just den period som Abram levde. Att den här berättelsen är mycket gammal får också stöd av alla geografiska uppdateringar på olika namn som lagts till i texten. Man har behållit de ursprungliga namnen, men där det behövs har man även angett mer moderna namn.]

Och det var när Amrafel – kung över Shinar [Babylonien], Arjoch – kung över Ellasar [norra Mesopotamien], Kedarlaomer – kung över Elam [sydvästra Iran] och Tidal [hittitiskt namn, dagens Turkiet] – kung över Gojim förde krig mot Bera – kung över Sodom och Birsha – kung över Gomorra, Shinav – kung över Adma och Shemever – kung över Tsevoim samt kungen över Bela, det är Tsoar [staden hette tidigare Bela, men nu heter den Tsoar].

Alla dessa hade kommit samman i Siddimdalen, det är Salthavet [Döda havet].

Tolv år hade de tjänat Kedarlaomer, men det trettonde året hade de gjort uppror. Och under det fjortonde året hade Kedarlaomer kommit tillsammans med de kungar som var med honom. Och dessa besegrade rafaéerna i Ashterot –Karnajim, liksom suséerna i Ham och eméerna i Shave–Kirjataim, samt horéerna i deras bergsområde Seir ända fram till Eil–Paran som ligger invid öknen.

Sedan vände de om. Och de kom till Ein–Mishpat, det är Kadesh. Och de tog kontroll över hela amalekiternas område, liksom över amoriterna som bor i Hatsetson–Tamar.

Då drog kungen över Sodom ut tillsammans med kungen över Gomorra, kungen över Adma, kungen över Tsevoim och kungen över Bela – det är Tsoar. De ställde upp sig till strid mot dem i Siddimdalen: mot Kedarlaomer – Elams kung, Tidal – Gojims kung, Amrafel – Shinars kung och Arjoch – Ellasars kung. Fyra kungar mot fem.

I Siddimdalen fanns grop vid grop av jordbeck. Och kungarna över Sodom och Gomorra flydde. Och de föll i dem. De som återstod [av armén] flydde till bergsbygden.

Lot förs bort och Abram räddar honom. 1 Mos 14:11–16

Och de tog all egendom i Sodom och Gomorra liksom allt ätbart. Och de begav sig i väg. De tog också Lot, son till Abrams bror, liksom hans egendom. Och de drog i väg. Ja, Lot var en invånare i Sodom.

Då kom en som hade lyckats fly. Och han berättade vad som hänt för Abram, hebréen, som bodde vid terebinterna som hörde till amoriten Mamre, bror till Eshkol och bror till Aner. Dessa män var i förbund med Abram. Och Abram fick höra, sannerligen – hans bror hade tillfångatagits.

Då mönstrade han sina bästa män, alla födda i hans hus, 318 man. Och de förföljde dem fram till Dan. Och han lät dela upp sina män inför fienden den natten, han och hans tjänare. Och han slog dem. Och han förföljde dem fram till Hovah, som ligger norr om Damaskus.

Och han förde tillbaka all egendom, även sin bror Lot och hans egendom förde han tillbaka – så även kvinnorna och det övriga folket. [[Kiasm](#)]

Abram tackas av Kanaans kungar. 1 Mos 14:17–24

När Abram var på väg att återvända efter att ha slagit Kedarlaomer och kungarna som var med honom, gick Sodoms kung ut för att möta honom i Shavedalen, det är Kungens dal.

Och Melkitsedek, kung över Shalem [Jerusalem], hade låtit föra ut bröd och vin. Han var präst åt Gud den högste (El eljon). Och han välsignade honom. Och han sade: Välsignad vare Abram av Gud den högste, skapare av himmel och jord. Välsignad vare Gud den högste som har gett dina fiender i din hand. Och Abram gav honom tionde av allt.

Och Sodoms kung sade till Abram: Ge mig mänskorna, men egendomen – ta den åt dig.

[[Kiasm](#)]

Men Abram sade till kungen av Sodom: Jag har lyft upp min hand till HERREN, Gud den högste – skapare av himmel och jord. Om ens en tråd eller en rem till en sandal? Ja om jag skulle ta av något som tillhör dig? Skulle du då inte säga: Jag har gjort Abram rik? [[Kiasm](#)]

Det enda som behövs är det som de unga männen har ätit och den del som tillhör de män som hade kommit med mig, alltså Aner, Eshkol och Mamre: de ska få sin del.

HERREN sluter förbund med Abram. 1 Mos 15:1–21

Löfte om en biologisk son och ett stort folk. 1 Mos 15:1–6

Efter dessa händelser [dvarim] kom ett budskap [davar] från HERREN till Abram i en syn med orden: Frukta inte Abram, jag är en sköld för dig! Din lön ska bli övermåttan stor!

Men Abram sade: Min herre HERREN (JHVH): Vad kan du ge mig när jag vandrar omkring barnlös och den som ska ärva mitt hus är Eliezer från Damaskus? Och Abram sade: Betänk! Åt mig har du inte gett någon arvinge (säd). Ja, tänk! En medlem av mitt hushåll kommer att ärva mig!

Men lyssna! Ett budskap [davar] från HERREN kom till honom med orden: Inte ska denne ärva dig! Nej, en som ska utgå från din egen kropp, han ska ärva dig. [[Inclusio](#)]

Sedan förde han honom ut i det fria. Och han sade: Se nu upp mot himmelen och räkna stjärnorna, om du förmår räkna dem. Och han sade till honom: Så ska din säd bli! Och Abram litade på (trodde) HERREN. Och han tillräknade honom det som rättfärdighet.

Förbundet ingås och löftet om landet upprepas. 1 Mos 15:7–21

Han sade till honom: "Jag är HERREN som har fört dig ut från Ur i Kaldéen för att ge dig detta land att besitta. Och han sade: Min herre HERREN, hur ska jag kunna vara säker på att jag verkligen kommer att besitta det?"

Och han sade till honom: hämta åt mig en treårig kviga, en treårig get, en treårig bagge samt en turturduva och en ung duva. Och man hämtade allt detta åt honom. Och han delade dem på mitten. Och han placerade varje del mitt emot den andra, men fåglarna hade han inte delat. Och rovfåglar slog ner mot köttstyckena. Men Abram drev bort dem.

Och det var när solen höll på att gå ner och en djup sömn hade fallit över Abram. Och se! Skräck och ett stort mörker sänker sig över honom.

Och han sade till Abram: du ska veta att dina efterkommande (din säd) skall bli främlingar i ett land som inte är deras och de skall tjäna dem och vara underkuvade i fyrahundra år. Men också det folk som de tjänar skall jag döma. Därefter skall de dra ut med väldiga egendomar. Men du ska gå till dina fäder i frid. Du ska bli begravd vid en god hög ålder. Efter fyrahundra år skall de återvända till denna plats, för amoriternas missgärning är ännu inte fylld. [Ordagrant: ”den fjärde livscykeln” som är ett äldre sätt att uttrycka en period på ca 400 år]

Och det var när solen hade gått ner och det hade blivit alldeles mörkt. Och se! En rykande ugn och en flammande fackla rörde sig mellan köttstyckena. [[Inclusio](#)]

Den dagen ingick HERREN ett förbund med Abram och han sade: Till din säd har jag gett detta land, från Egyptens flod till den stora floden, floden Eufrat. Keniterna och keniziterna och kadmonéerna och chetiterna och perisséerna och rafaéerna och amoriterna och kanaaniterna och girgashiterna och jevusiterna.

[Egyptens flod avser ett vattendrag som finns centralt på Sinaihalvön, det moderna Wadi el-Arish. Det är inte Nilen som avses. Se även 4 Mos 34:5 och Jos 15:4]

Abram blir far till Ishmael. 1 Mos 16:1–16

Sarai, hustru till Abram, hade inte fött barn åt honom, men hon hade en tjänarinna från Egypten, hennes namn var Hagar.

Och Sarai sade till Abram: Lyssna! HERREN har gjort mig ofruktsam. Så gå nu in till min tjänarinna. Måhända jag ska byggas upp genom henne [få barn]. Och Abram lyssnade till Sarais röst.

Och Sarai, hustru till Abram, hämtade Hagar, sin egyptiska tjänarinna, efter att Abram bott tio år i Kanaans land. [[Inclusio](#)]

Och hon gav henne åt Abram, sin man, som hustru. Och han gick in till Hagar. Och hon blev havande. Och hon insåg snart att hon verkligen hade blivit havande. Då blev hennes husmor liten i hennes ögon.

Och Sarai sade till Abram: Den orätt jag drabbas av är ditt fel. Det var jag som gav min tjänarinna i din famn. Men när hon insåg att hon hade blivit havande blev jag liten i hennes ögon. Må HERREN döma mellan mig och dig [skipa rättvisa]! [[Kiasm](#)]

Och Abram sade till Sarai: Lyssna! Din tjänarinna är ju i din hand, gör med henne vad du finner för gott i dina ögon. Och Sarai försökte ödmjuka henne. Men då flydde hon från hennes ansikte.

Men en HERRENS ängel fann henne vid en vattenkälla i ödemarken, vid källan på vägen till Shur. [Shur var ett område i nordvästra Sinaihalvön. Det fanns en känd rutt från Kanaan mot Shur]

Och han sade: Hagar, Sarais tjänarinna, varifrån har du kommit och vart ska du gå? Och hon sade: Från Sarais, min husmors ansikte flyr jag. Och HERRENS ängel sade till henne: Vänd åter till din husmor och ödmjuka dig under hennes hand.

Och HERRENS ängel sade till henne: jag ska sannerligen föröka din säd, ja man skall inte kunna räkna dem på grund av deras stora antal. Ja HERRENS ängel sade till henne: Lyssna du som är havande: Du ska föda en son. Och du ska ge honom namnet Ishmael, för HERREN har lyssnat till din klagan [jishma-el betyder "Gud lyssnar"].

Men han ska bli som en vildåsna till man. Hans hand ska vara mot alla och allas hand mot honom, men i närheten av alla sina bröder ska han ändå slå sig ner [alternativt: han ska vara i ständig strid med sina bröder].

Och hon gav ett namn åt HERREN, den som talat med henne: Du är uppenbarelsens Gud, för, sade Hagar, har jag inte fått se den som ser efter mig?

Därför kallar man källan "Den levandes källa, han som ser mig" [Beer-Lachai-Roi]. Ja, den ligger mellan Kadesh och Bered. [Kadesh, eller Kadesh-Barnea, ligger i nordöstra Sinai. Bered nämns endast här och platsen är okänd]

Och Hagar födde en son åt Abram. Och Abram gav sin son, som Hagar hade fött, namnet Ishmael. Abram var 86 år när Hagar födde Ishmael åt Abram.

Omskärelesens förbund ingås. 1 Mos 17:1–27

Abram blir Abraham. Vad Gud lovar i förbundet. 1 Mos 17:1–8

Och det var när Abram var 99 år gammal. Då uppenbarade sig HERREN för Abram. Och han sade till honom: Jag är Gud Allsmäktig (El Shaddai), vandra inför mitt ansikte och var fullkomlig.

[I vers 2–8 används flera olika litterära strukturer. Den första delen, vers 2–6, fokuserar på att Gud instiftar förbundet och att Abraham ska bli övermåttan stor. Som helhet är verserna en kiasm, där den centrala delen utgörs av att Abram ska bli ett myller av folk och hans namn ändras till Abraham. Den centrala delen är även den i sig själv en kiasm. De sista två verserna är ett parallellt uttryck som fokuserar på att det är ett evigt förbund. [\[Se analys\]](#).

Ordet *natan* förekommer fyra gånger. Grundbetydelsen av *natan* är "ge", men det har även en mängd andra betydelser. I det här sammanhanget: instifta, insätta, resa upp, ge. Det är Gud som ger allt detta åt Abraham.]

Jag ska instifta (natan) mitt förbund mellan mig och dig. Jag ska göra dig övermåttan stor. Då föll Abram ner på sitt ansikte. Och Gud talade med honom och sade: Lyssna: Detta är mitt förbund med dig:

Du ska bli far till ett myller av folk. Och man ska inte längre kalla dig Abram utan ditt namn ska vara Abraham, ja som far till ett myller [hebr. hamon] av folk ska jag göra (natan) dig. [tillägget av ”ha” i Abrahams namn kan komma av inledningen av ”myller” – hamon] [[Kiasm](#)]

Jag ska göra dig övermåttan fruktsam och jag ska resa upp (natan) nationer [folk] från dig, ja kungar ska utgå från dig!

Jag ska befästa mitt förbund, mellan mig och dig och din säd efter dig i sina släktled, som ett evigt förbund – för att jag för dig ska vara Gud liksom för din säd efter dig. [[Kiasm](#)]

Och jag ska ge (natan) åt dig och åt din säd efter dig landet som du bor i, hela Kanaans land, till en evig besittning. Och jag ska vara Gud för dem. [[Parallellism](#)]

Abrahams ansvar inom förbundet. 1 Mos 17:9–14

Och Gud sade till Abraham: Och du: Mitt förbund ska du hålla [leva i enlighet med], du och din säd efter dig i sina släktled. Detta är mitt förbund som ni ska hålla, mellan mig och er och din säd efter dig: omskär var man som finns hos er. [[Kiasm](#)] [[Parallellism](#)]

Ni ska omskära [köttet på] förhuden och det ska vara som ett tecken på förbundet mellan mig och er. En son som är åtta dagar gammal ska omskäras: varje son som är hos er, under alla era släktled, född i huset eller köpt för silver från någon främling som inte är din avkomling (säd). Omskäras måste de, såväl den som är född i ditt hus liksom den som är köpt med ditt silver. Mitt förbund på ert kött ska vara ett evigt förbund. [[Inclusio](#)][[Parallellism](#)]

Men vad gäller den oomskurne mannen som inte tänker omskära [köttet på] sin förhud. Han ska bli avskuren (utesluten) från sitt folk, mitt förbund har han brutit. [[Inclusio](#)]

Sarai blir Sara – löftet om Isak men Ishmael glöms inte. 1 Mos 17:15–22

Och Gud sade till Abraham: Sarai, din hustru, kalla henne inte längre Sarai, nej, Sara är hennes namn. Och jag ska välsigna henne, och än mer – jag ska genom henne ge dig en son. Ja, jag ska välsigna henne! Av henne ska bli folkslag, kungar över folken ska utgå från henne. [[Kiasm](#)] [[Parallellism](#)]

Då föll Abraham ner på sitt ansikte. Och han skrattade. Och han sade till sitt hjärta: Till en hundraåring ska det födas? Och Sara, som 90-åring ska hon föda? Och Abraham sade till Gud: Måtte endast Ishmael få leva inför dig!

Men Gud sade: Sara, din hustru, kommer verkligen att föda dig en son och du ska ge honom namnet Isak. Och jag ska upprätta mitt förbund med honom, som ett evigt förbund med hans säd efter honom.

Vad Ishmael angår har jag hört dig! Lyssna! Jag ska välsigna honom och göra honom fruktsam och jag skall föröka honom övermåttan rikligt. Tolv furstar ska han bli far till och jag ska göra [natan] honom till ett stort folk.

Men mitt förbund ska jag upprätta med Isak, som Sara ska föda åt dig vid denna tid nästa år. [\[Kiasm\]](#)

Och han var klar med att tala med honom. Och Gud for upp från [lämnade] Abraham.

Den första omskärelsen. 1 Mos 17:23–27

Och Abraham tog Ishmael, sin son, liksom alla som var födda i hans hus och alla som var köpta med hans silver, varje man i Abrahams hus.

Och man omskar köttet, deras förhud, just denna samma dag som Gud hade talat med honom. Abraham var 99 år när han blev omskuren och Ishmael, hans son, var 13 år gammal då han blev omskuren. Just denna samma dag omskars Abraham och Ishmael, hans son.

Ja varje man i hans hus, född i huset eller köpt med silver från en främling, blev omskurna med honom. [\[Kiasm\]](#)

Gud tänker på Abraham – Sodom och Gomorra. 1 Mos 18:1–19:29

[Kapitel 18 och 19 bildar en enhet fram till 1 Mos 19:29 då författaren sammanfattar enheten: *Ja det var när Gud skulle fördärva städerna på slätten. Då tänkte Gud på Abraham. Och han drev ut Lot från omstörtningens mitt när omstörtas skulle städerna där Lot hade slagit sig ner.*

Först får Abraham oväntat besök då löftet om Isak upprepas. Därefter flyttas fokus till Sodom och Gomorra där Abraham först vädjar för städerna varefter vi får följa med till Sodom där änglarna räddar en motsträvig Lot och hans familj undan förstörelsen.

Den här berättelsen berättas från olika perspektiv. Vi har berättaren som hela tiden vet att det är HERREN (Jahve) själv, som besöker Abraham, tillsammans med två sändebud, två änglar (ängel och sändebud är samma ord på hebreiska). Det vet inte Abraham. Från början ser han bara tre män som dyker upp oväntat. Till det yttre ser de alltså ut som män, inte som gudomliga varelser. Ett annat typiskt drag i den här enheten är att tilltalet växlar mellan singular och plural beroende på om det är en av männen som tilltalas eller alla som grupp]

Abraham får besök. 1 Mos 18:1–8

Och HERREN uppenbarade sig för honom vid Mamres terebintlund medan han satt vid tältöppningen under den hetaste tiden på dagen.

Och han lyfte sina ögon. Och han blickade ut. Och se! [Perspektivbyte, vi får se med Abrahams ögon] Tre män står där framför honom. Och när han såg dem sprang han från tältöppningen för att hälsa på dem. Och han bugade sig mot marken.

Och han sade: Min herre, om det är så att jag har funnit nåd i dina ögon, så gå då inte från din tjänare. Låt mig nu genast hämta lite vatten så att ni kan tvätta era fötter. Sedan kan ni vila er under trädet. Och låt mig hämta en bit bröd så att ni kan styrka era hjärtan efter att ni har kommit hit, när ni nu har kommit förbi er tjänare. Och de sade: Ja, gör som du har sagt.

Och Abraham skyndade sig in i tältet, till Sara. Och han sade: Skynda dig! Ta tre sea-mått fint mjöl [20–30 liter, en mycket stor mängd], knåda och gör runda bröd. Och till boskapen sprang Abraham. Där tog han en kaly, späd och fin. Och han gav den till en tjänare som skyndade sig att tillreda den. Och han tog tjockmjölk [yoghurt liknande] och mjölk och kalven som han tillrett. Och han dukade upp framför dem, men själv förblev han stående inför dem under trädet. Och de åt.

Löftet om Isak upprepas. 1 Mos 18:9–15

Och de sade till honom: Var är Sara, din hustru? Och han sade: Här, i tältet. Och han sade: Jag kommer att komma tillbaka till dig vid den här tiden nästa år. Och lyssna! En son har Sara, din hustru! Men Sara hade stått och lyssnat vid tältöppningen, som var bakom honom. Abraham och Sara hade nått hög ålder och det hade upphört att vara på kvinnors vis för Sara [hon var inte längre i fruktsam ålder]. Och Sara skrattade till inom sig och sade: Efter att ha blivit förvissnad, skulle jag få njutning? Också min herre är gammal.

Och HERREN sade till Abraham: Varför är det så att Sara skrattade och sade: Skulle det verkligen vara så att jag ska föda? Jag har ju blivit gammal. Är någonting för svårt för HERREN? På den bestämda tiden ska jag komma tillbaka till dig, om ett år, och då ska Sara ha en son. Då nekade Sara och sade: Jag skrattade inte – för hon blev rädd. Men han sade: Nej, du skrattade verkligen.

Abraham vädjar för Sodom och Gomorra. 1 Mos 18:16–33

Och männen reste sig därifrån. Och de blickade ner mot Sodom – Abraham var med dem för att ta farväl [ordagrant: sända iväg dem]. Och HERREN sade [till de två änglarna]: "Ska jag dölja för Abraham vad jag tänker göra? Abraham kommer ju att bli ett stort och talrikt folk och genom honom ska alla jordens folk bli välsignade. Ja, jag har utvalt honom för att han ska befalla sina efterkommande barn tillsammans med hela sitt hus så att de håller sig till HERRENS väg och gör det som är rättfärdigt och rätt, för att HERREN ska låta komma över Abraham det som han har talat till honom. [[Kiasm](#)]

[HERREN beslutar sig att avslöja för Abraham vad som håller på att hända]

Och HERREN sade: Ropet från Sodom och Gomorra är så starkt, ja deras synd är så fruktansvärt svår. Jag ska nu gå ner och jag kommer att se huruvida de har gjort i enlighet med det rop som har kommit inför mig. Förstörelse eller inte, jag kommer att få veta.

Och männen vände om och begav sig därifrån. Och de gick mot Sodom, men Abraham blev kvar inför HERREN.

Och Abraham steg fram. Och han sade: Skulle du förgöra den rättfärdige tillsammans med överträdaren? Kanske finns det femtio rättfärdiga i staden? Skulle du då förgöra den och inte skona platsen för de femtio rättfärdigas skull som bor därinne?

Vare det fjärran från dig att göra så att du dödar den rättfärdige tillsammans med överträdaren, ja så att det går för den rättfärdige på samma sätt som för överträdaren. Vare det fjärran från dig, domare över hela jorden, att inte fatta rätta domar!

Och HERREN sade: Om jag i Sodom finner femtio rättfärdiga inne i staden, då ska jag skona hela platsen för deras skull.

Och Abraham svarade och sade: Lyssna ännu, jag ber dig! Jag har dristat mig att tala till Herren [Adonai] även om jag är stoft och aska. Kanske kommer det att saknas fem till de femtio rättfärdiga? Ska du utplåna hela staden på grund av dessa fem? Och han sade: Jag kommer inte att utplåna den om jag finner fyrtiofem där.

[Här framkommer det att Abraham åtminstone nu har förstått att han står inför HERREN, Gud själv, inte en människa av stoft och aska]

Och han fortsatte ännu att tala till honom. Och han sade: Kanske de kommer att finna fyrtio där? Och han sade: jag ska inte göra det för de fyrtios skull.

Och han sade till Herren [Adonai]: Jag ber dig: bli inte vred! Men jag kommer att tala! Kanske kommer de att finna trettio där? Och han svarade: Jag ska inte göra det om jag finner trettio där.

Och han sade: Lyssna, jag ber dig! Jag dristar mig ännu att tala till min Herre [Adonai]: Kanske de finner tjugos där? Och han sade: jag ska inte utplåna för de tjugos skull.

Och han sade till Herren [Adonai]: Jag ber dig: bli inte vred! Men jag kommer att tala ännu en sista gång. Kanske de kommer att finna tio där. Och han sade: Jag ska inte utplåna för de tios skull.

Och HERREN lämnade Abraham när han hade slutat att tala med honom och Abraham återvände till sin plats [där han bodde].

Änglarna räddar Lot undan Sodoms förstörelse. 1 Mos 19:1–22

De två sändebuden (änglarna) kom till Sodom på kvällen medan Lot satt vid staden port. Och Lot fick syn på dem. Och han reste sig för att ta emot dem. Och han bugade sig med ansiktet mot marken.

Och han sade: Vänligen lyssna mina herrar: Var så vänliga och vänd er till er tjänares hus. Ta in för natten, tvätta era fötter och stig sedan tidigt upp och gå vidare på er färd. Men de svarade: Nej, vi kommer att övernatta vid den öppna platsen (torget) i staden [ofta innanför stadsporten där folk tenderade att samlas. Jer 9:21.].

Men han tryckte på intensivt [intensiv övertalning]. Och de lät sig övertalas [Ordagrant: De vände sig till honom]. Och de kom till hans hus. Och han gav dem något att dricka samt osyrat bröd som han hade bakat. Och de åt.

Innan de skulle lägga sig hade männen i staden, Sodoms män, omringat huset – från ung till gammal – alla som bodde där, utan undantag.

Och de ropade efter Lot. Och de sade till honom: Var är männen som kom till dig i natt? Sänd ut dem till oss, så att vi kan ha sex med dem [homosexuell våldtäkt].

Då gick Lot ut till dem, vid porten – dörren hade han stängt efter sig.

Och han sade: Jag ber er, mina bröder: Orsaka inte denna ondsk! Lyssna nu! Jag har två döttrar som inte har haft sexuellt umgänge med någon man. Låt mig få sända ut dem till er och ni kan göra med dem vad ni finner för gott i era ögon. Men vad gäller dessa män gör inte någonting, för de har kommit under mitt beskydd. (ordagrant: skuggan av min takbjälke).

Men de sade: Träng undan honom! Och de sade: Denne har kommit för att bo bland oss. Och han skulle vara den som bestämmer? Nu ska vi göra mer ont åt dig än åt dem. Och de trängde sig på för att krossa dörren.

Då sträckte männen ut sina händer. Och de drog in Lot till sig in i huset – och dörren stängde de. Männen som var vid husets ingång hade de slagit med ett starkt bländande ljus från den yngste till den äldste. De tröttade nu ut sig i sina försök att finna ingången.

Och männen sade till Lot: Vem har du ännu hos dig? Svärson, dina söner och dina döttrar – allt som hör dig till i staden: för ut från platsen. Ja, vi är på väg att fördärva denna plats. Sannerligen, starkt hade deras rop vuxit inför HERRENS ansikte. Så HERREN sände oss för att fördärva henne [staden]. [[Kiasm](#)]

Och Lot gick ut. Och han talade med sina svärsoner, som skulle gifta sig med hans döttrar. Och han sade: Res er och gå ut från (lämna) den här platsen för HERREN kommer att fördärva staden. Men det var som om han bara skämtade i svärsonernas ögon. [De ”skrattade” – som Sara hade gjort. Det var inte möjligt att något sådant skulle ske.]

Och det var just vid gryningen. Då pressade sändebuden på Lot genom att säga: Res dig! Ta din hustru och dina två döttrar som är här, annars kommer du att förgöras tillsammans med staden.

Men han dröjde kvar. Då tog männen tag i hans hand och i hans hustrus hand och i hans två döttrars hand – på grund av HERRENS barmhärtighet över honom. Och de förde ut honom. Och de såg till att han kom (placerade honom) utanför staden. [Samma verb används som när arken kommer till vila på Ararats berg]

Och det var när de hade fört dem utanför [staden]. Då sade han: Fly för ditt liv! Se dig inte tillbaka! Stanna inte så länge du är på slätten. Fly till bergen, annars förgörs du!

Och Lot sade: Inte så mina herrar! Lyssna nu! Din tjänare har funnit nåd i dina ögon och din godhet som du har visat mig har vuxit sig så stor: du har räddat mitt liv! Men jag klarar inte av att fly till bergen utan att det onda hinner ifatt mig och jag dör. Lyssna nu! Den här staden är nära att fly till och den är liten. Låt mig fly dit! Är den inte liten? Må min själ få leva!

Och han sade till honom: Lyssna, jag har gått dig till mötes också angående denna sak så att jag inte omstörtar den stad som du talar om. Skynda dig! Fly dit! Ja, jag kan inte göra någonting innan du har kommit dit. Detta är anledningen till att stadens namn är Tsoar [Tsoar liknar fonetiskt mitsar som betyder liten, betydelselös].

Sodom och Gomorra går under. 1 Mos 19:23–29

Solen skulle just gå upp över horisonten när Lot kommer fram till Tsoar. Då lät HERREN det regna – över Sodom och över Gomorra – svavel och eld från HERREN, från himmelen. Ja, han omstörtade dessa städer, liksom hela slätten och alla som bodde i städerna, även markens växtlighet.

Men hon såg sig om, hans hustru, där bakom honom. Och hon blev en saltpelare.

Och Abraham steg upp tidigt och begav sig till den plats där han hade stått inför HERREN. Och han blickade ner mot Sodom och Gomorra och mot hela slättlandet. Ja han spanade. Och se! [Perspektivbyte, vi får se med Abrahams ögon] Det steg upp rök från området, som röken från en ugn.

Ja det var när Gud skulle fördärva städerna på slätten. Då tänkte Gud på Abraham. Och han drev ut Lot från omstörtningens mitt när omstörtas skulle städerna där Lot hade slagit sig ner. [[Kiasm](#)]

[Den här versen är utformad som en kiasm och sammanfattar innehållet i hela kapitel 18–19 fram till nu. ”Då tänkte Gud på Abraham” är samma uttryck som när ”Gud tänkte på Noach” vid vändpunkten av flodberättelsen i 1 Mos 8:1]

Lot och hans två döttrar. 1 Mos 19:30–38

[Även om den här korta berättelsen är nära anknuten till det som föregår är det en självständig enhet. Det framgår av föregående vers som sammanfattar det som föregår. Vi vet därför inte med säkerhet om det här sker genast eller efter att de har bott en tid i Tsoar]

Och Lot drog upp från Tsoar. Och han slog sig ner i bergsbygden tillsammans med sina två döttrar, för han fruktade för att bo i Tsoar. Ja han slog sig ner i en grotta, han och hans två döttrar.

Och den förstfödda sade till den yngre: vår far är gammal och det finns ingen man i landet (området) som kan komma till oss enligt landets sed. Kom, låt oss ge vår far vin. Och låt oss ligga med honom. Och vi ska ge liv åt ättlingar (säd) genom vår far.

Och de gav sin far vin den kvällen. Och den förstfödda gick in. Och hon låg med sin far, men han visste inte av varken när hon lade sig ner eller när hon steg upp.

Och det blev följande dag. Och den förstfödda sade till den yngre: Lyssna, jag låg med min far igår. Låt oss ge vin också den här kvällen. Gå in! Ligg med honom! Ja vi ska ge liv åt ättlingar (säd) genom vår far. [hon upprepar planen från vers 32]

Och de gav, också den här kvällen, vin till sin far. Och den yngre steg upp. Och hon låg med honom, men han visste inte av varken när hon lade sig ner eller när hon steg upp.

Och så blev de havande, Lots två döttrar, genom sin far.

Och den förstfödda födde en son och hon gav honom namnet Moab, han är far till Moab [moabiterna] till denna dag.

Och den yngre, också hon födde en son. Och hon gav honom namnet Ben-Ammi, han är far till Ammons barn [ammoniterna] till denna dag.

[I berättelserna i Första Mosebok ges i regel inga moraliska omdömen vad gäller huvudpersonernas agerande, läsaren får själv dra sina slutsatser. Händelser skildras. Man kan notera att Lot som hade varit beredd att låta sina döttrar utnyttjas sexuellt, nu själv blir sexuellt utnyttjad. De som föds blir anfäder till två av de folk som småningom blir Israels fiender. Bägge folk bosätter sig öster om Döda havet. Ammoniterna längre norrut och Moabiterna längre söderut]

Gud vakar över sin plan med löftessonen. 1 Mos 20:1–21:34

[Abraham har redan fått två löften om en son som Sara ska föda åt honom (1 Mos 17:16; 18:10). Nu kommer en helhet som omfattar 1 Mos 20–21 där detta löfte förverkligas. Den ramar in av Abraham och Gerars kung Avimelech.

I den första berättelsen om Avimelech vakar Gud över sin plan. Han tillåter inte Avimelech att röra Sara så att hon skulle kunna bli gravid med Avimelechs barn. I den andra berättelsen föds den utlovade löftessonen, i den tredje berättelsen får vi läsa om hur Ishmael nog blir välsignad, men måste lämna Abraham, Sara och löftessonen. I den fjärde berättelsen återvänder vi till Avimelech där Abraham och Avimelech nu ingår förbund för att kunna bo i trygghet tillsammans och därmed erbjuda trygghet för löftessonen.

Där konstateras att ”Gud är med Abraham i allt han gör” och de sluter förbund vid ”löftets brunn”. Gud har verkligen varit med Abraham i allt han gör och han har vakat över sitt löfte om löftessonen Isak.

Även om författaren presenterar dessa fyra berättelser som en helhet är det inte en självklarhet att den första berättelsen tidsmässigt ligger i samma period. Den kan ha inträffat avsevärt tidigare, men tematiskt hänger berättelserna ihop.]

Avimelech och Abraham – Gud beskyddar Sara. 1 Mos 20:1–18

Och Abraham drog upp därifrån till Negevns område. Och han slog sig ner mellan Kadesh och Shur. Han vistades också i Gerar.

[Gerar var den dominerande staden i sydvästra Kanaan på Abrahams tid, ca 20 km sydost om staden Gaza. Kadesh låg vid den sydvästra gränsen för dagens Israel och Shur låg på norra Sinaihalvön.]

Och Abraham sade angående Sara sin hustru: hon är min syster. Avimelech, Gerars kung, sände då efter henne. Ja han tog Sara.

Då kom Gud till Avimelech i en dröm på natten. Och han sade till honom: Lyssna! Du ska dö på grund av kvinnan som du har tagit, för hon hör till en annan herre.

[På hebreiska används ”beulat baal”, som betyder en herres egendom, men som också används om mannen och hustrun i ett äktenskap].

Men Avimelech hade inte närmat sig henne. Och han sade: Herre (Adonai), även rättfärdiga människor vill du döda? Har han inte sagt mig: min syster är hon? Och hon, också hon har sagt: min bror är han. Med ett rent hjärta och oskyldiga händer har jag gjort detta.

Och Gud sade till honom i drömmen: Också jag vet att det är med ett rent hjärta som du har gjort detta och det är jag som har hindrat dig från att synda mot mig. Det är därför jag inte har låtit dig röra henne. Men nu, ge tillbaka mannens hustru, för en profet är han. Och han ska be för dig så att du får leva. Men om du inte tänker ge tillbaka henne ska du veta att du sannerligen kommer att dö, du och allt som hör dig till.

Då steg Avimelech tidigt upp på morgonen. Och han kallade på alla sina tjänare. Och han berättade allt detta så att de säkert uppfattade allt [ordagrant: i deras öron]. Och männen greps av stor fruktan.

Och Avimelech kallade på Abraham och sade till honom: Vad har du gjort mot oss? Ja, hur har jag syndat mot dig så att du har fört denna stora skuld över mig och mitt konungadöme? Du har gjort någonting som aldrig borde göras mot mig. Och Avimelech sade till Abraham: Vad har du varit med om för att du ska göra detta?

Och Abraham sade: Jag tänkte verkligen: Det finns säkert inte någon gudsfruktan på denna plats, så de kommer att döda mig för min hustrus skull. Och dessutom är hon verkligen min syster. Hon är dotter till min far, men inte dotter till min mor – så hon blev min hustru. Och det var när Gud förde bort mig från min faders hus. Då sade jag till henne: Detta är en kärlekshandling du kan visa mig: Till varje plats dit vi kommer ska du säga om mig: min bror är han.

Då hämtade Avimelech fram får och boskap och tjänare och tjänarinnor. Och han gav dem åt Abraham. Och han gav honom Sara tillbaka, hans hustru. Och Avimelech sade: Lyssna! Mitt land ligger inför dig. Slå dig ner var du än finner för gott i dina ögon.

Även till Sara talade han: Lyssna, jag har gett tusen siklar silver till din bror. Ja, det är för dig som en försoningsgåva (ett tackelse för dina ögon) för allt vad som har hänt med dig, i allt är du upprättad.

Och Abraham bad till Gud. Och Gud helade Avimelech och hans hustru liksom hans tjänarinnor så att de kunde föda barn igen, för HERREN hade gjort alla ofruktsamma i Avimelechs hus på grund av Sara, hustru till Abraham. [ordagrant. stängt varje livmoder] [[Kiasm](#)]

Isak föds. 1 Mos 21:1–7

Och HERREN tog hand om Sara som han hade sagt, ja HERREN gjorde med Sara som han hade talat. [[Parallellism](#)] Så Sara blev havande och födde åt Abraham en son på hans ålderdom, vid den bestämda tiden som Gud hade talat om för honom [1 Mos 18:10]. [[Kiasm](#)]

Och Abraham gav sin son som föddes honom, som Sara födde åt honom, namnet Isak. Och Abraham omskar Isak, sin son, när han var åtta dagar gammal, i enlighet med vad Gud hade befallt honom. Abraham var hundra år när han fick Isak, sin son.

Och Sara sade: Ett skratt har Gud gett mig, alla som hör om detta ska skratta med mig. Och hon sade: Vem hade kunnat säga åt Abraham att Sara ska amma barn, ja att jag skulle föda en son på hans ålderdom? [Vem hade kunnat tro att det var möjligt] [[Kiasm](#)] [[Parallellism](#)]

Ishmael drivs bort. 1 Mos 21:8–21

Och pojken växte. Och man började avvänja honom. Och Abraham ordnade en stor fest när Isak hade blivit avvand.

Och Sara betraktade sonen till Hagar, egyptiskan, den hon hade fött åt Abraham. Han roade sig. Och hon sade till Abraham: Driv ut denna tjänstekvinna och hennes son. Ja, inte ska han ärvä – en son till denna tjänstekvinna – tillsammans med min son, med Isak.

Abrahams blick blev fylld av stor sorg på grund av detta, för hans sons skull.

Då sade Gud till Abraham: Låt inte din blick fyllas av sorg över ynglingen och din tjänarinna. Vad än Sara säger till dig, lyssna till hennes röst, för det är genom Isak som din säd ska föras vidare. Men också sonen till tjänstekvinnan ska jag göra till ett folk, även han är ju din säd. [De specifika löften som getts åt Abraham och hans ättlingar (säd) förs dock vidare endast i Isaks släktlinje].

Och Abraham steg upp tidigt på morgonen. Och han hämtade bröd och en lägel med vatten [behållare gjord av skinn]. Och han gav det till Hagar – han satte det på hennes axlar – och till ynglingen. Och han sände i väg henne [tog avsked]. Och hon vandrade bort. Och hon irrade omkring i vildmarken i Beer-Sheva.

Men vattnet i lägeln tog slut. Då sände hon iväg ynglingen under ett träd [kan också var en högväxt buske]. Och hon vandrade iväg. Och hon slog sig ner för sig själv en bit bort, på ett pilskotts avstånd, för hon tänkte: Då kommer jag inte att behöva se när ynglingen dör. Ja, hon slog sig ner en bit bort. Och hon höjde sin röst [i klagan]. Och hon grät.

Och Gud hörde ynglingens röst. Och HERRENS ängel ropade på Hagar från himmelen. Och han sade till henne: Hur är det med dig Hagar? Frukta inte! Gud har hört ynglingens röst där han är. Stig upp, res upp ynglingen! Ja gör din arm stark för hans skull! Sannerligen, till ett stort folk ska jag göra honom.

Då öppnade Gud hennes ögon. Och hon fick syn på en vattenkälla. Och hon gick dit. Och hon fyllde vattenlägeln. Och hon gav ynglingen att dricka.

Och Gud var med ynglingen. Och han växte upp. Och han slog sig ner i vildmarken. Han blev en bågskytt. Ja han slog sig ner i Parans vildmark. Och hans mor tog en hustru åt honom från Egyptens land.

Avimelech och Abraham ingår förbund. 1 Mos 21:22–34

Och det hände vid denna tid. Avimelech och Pichol, befälhavaren över hären, talade med Abraham och sade: Gud är med dig i allt som du gör.

Och nu! Ge mig ett löfte inför Gud, här och nu, att du inte kommer att handla svekfullt mot mig eller mina nära och kära [nutida och efterkommande]. Samma välvilja som jag har visat gentemot dig ska du visa mig och det land som du nu vistas i. Och Abraham svarade: Jag ska ge dig mitt löfte.

Men Abraham förebrådde Avimelech för vattenbrunnarna som Avimelechs tjänare hade lagt beslag på. Och Avimelech sade: Jag vet inte vem som har gjort detta. Inte heller har du berättat om det för mig. Ja, jag har inte hört något om det förrän idag.

Och Abraham hämtade får och boskap. Och han gav dem åt Avimelech. Och de två ingick ett förbund. [Ordagrant: De skar ett förbund. Det var ett blodsförbund]

Men Abraham ställde sju lamm av honkön åtskilt från resten av flocken. Och Avimelech frågade Abraham: Vad är det med dessa sju lamm som du har ställt åtskilt?

Och han svarade: Sannerligen, dessa sju lamm ska du ta emot från min hand som en bekräftelse på att det verkligen är jag som har grävt denna brunn.

Därför kallar man denna plats Beer-Sheva (löftets brunn) för att där gav de två varandra löften. Ja de ingick ett förbund i Beer-Sheva. [Beer betyder brunn eller källa. Sheva kan anspela på såväl sju som att svära en ed eller ge ett högtidligt löfte]

Sedan reste sig Avimelech och Pichol, befälhavaren över armén, varefter de återvände till filistéernas land. [När man ingick ett förbund delade man också en måltid, det var antagligen efter denna måltid som de reste sig och gick.]

Och Abraham planterade en tamarisk i Beer-Sheva. Och där åkallade han i HERRENS namn den Evige Guden (El Olam).

Och Abraham vistades i filistéernas land under en lång tid.

[I inledningen av helheten som omfattar 1 Mos 20–21 fokuseras på var Abraham vistades: ”Och Abraham drog upp därifrån till Negevns område. Och han slog sig ner mellan Kadesh och Shur. Han vistades också i Gerar”. Den avslutas på samma sätt med att konstatera var Abraham vistades. Utöver detta återkommer författaren till Avimelech i början och slutet. Tekniken att rama in en helhet genom att återkomma till samma tema eller ordval kallas inclusio.]

Abraham sätts på prov. 1 Mos 22:1–19

Efter dessa händelser skulle Gud skulle sätta Abraham på prov.

Han sade till honom: Abraham! Han svarade: Här är jag!

Och han sade: Ta nu din son, din enda, den som du älskar – Isak. Gå ut till Moria land och offra honom där som ett brännoffer på en av höjderna som jag kommer att visa dig. [Det är andra gången det speciella uttrycket lech lecha (gå ut) används i samband med Abraham. Se 1 Mos 12:1]

Och Abraham steg upp tidigt på morgonen. Och han lastade sin åsna. Han tog två av sina tjänare med sig liksom Isak, sin son. Och han klöv ved till brännoffret. Sedan reste han sig och begav sig mot den plats som Gud hade sagt honom.

Det var den tredje dagen. Då lyfte Abraham sin blick. Och han såg platsen på avstånd.

Och Abraham sade till sina tjänare: Stanna ni här med åsnan. Jag och gossen ska gå dit upp, ja vi ska tillbe. Sedan kommer vi tillbaka till er.

Och Abraham hämtade veden till brännoffret. Och han lade den på Isak, sin son. Och han tog elden i sin hand, liksom kniven. Och de två vandrade iväg tillsammans.

Men Isak blev fundersam över Abraham, sin far. Och han sade: Min far! Och han sade: Här är jag, min son! Och han sade: Här är elden och veden, men var är lammet till brännoffret?

Och Abraham svarade: Gud ska förse sig med lammet till brännoffret, min son. Och så fortsatte de två vandrigen tillsammans.

Och de kom till platsen som Gud hade talat om för honom. Och Abraham byggde där ett altare. Och han placerade ut veden. Och han band Isak, sin son. Och han lade honom på altaret, ovanpå veden. Och Abraham sträckte ut sin hand. Och han tog kniven för att slakta sin son.

Då ropade en HERRENS ängel på honom från himmelen. Och han sade: Abraham, Abraham! Och han sade: här är jag!

Och han sade: Sträck inte ut din hand mot ynglingen och gör inte något mot honom. Sannerligen, nu vet jag verkligen att du fruktar Gud när du inte har undanhållit din son, din enfödde, från mig. [enfödde uttrycker även det allra värdefullaste man har]

Och Abraham lyfte sin blick och såg sig omkring. Och se! [Perspektivbyte, vi får se med Abrahams ögon] En bagge där bakom honom! Den hade fastnat i ett snår med sina horn. Och Abraham gick fram. Och han tog baggen. Och han offrade den som ett brännoffer i stället för Isak, sin son.

Och Abraham gav den här platsen namnet HERREN ska förse (Jahve jire), eller som man säger idag om berget: HERREN ska uppenbara sig (Jahve jeraeh).

Och HERRENS ängel ropade på Abraham en andra gång från himmelen.

Och han sade: Jag lovar vid mig själv, förkunnar HERREN. Sannerligen: på grund av att du har gjort denna sak och inte har undanhållit din son, din enfödde, ska jag välsigna dig övermåttan och storligen föröka din säd – som himmelens stjärnor, ja som sanden som är på havets strand. Och din säd ska inta fiendens port. Genom din säd ska alla jordens folk bli välsignade, på grund av att du lyssnade till min röst [lydde].

Sedan återvände Abraham till sina tjänare. Och de reste sig upp. Och de vandrade tillsammans till Beer-Sheva. Och Abraham slog sig ner vid Beer-Sheva.

Abraham får rapport om nya släktingar. 1 Mos 22:20–24

Och det var efter dessa händelser. Man berättade följande för Abraham: Lyssna! Milka, också hon har fött barn – till Nachor, din bror. Uts, hans förstfödde, och Buz, hans bror, och Kemuel, Arams far och Kesed och Chazo och Jidlaf och Betuel. Och Betuel har blivit far till Rebecka. Dessa åtta har Milka fött åt Nachor, bror till Abraham. [Det här är förhandsinformation som tas upp igen i 1 Mos 24:15] [[Inclusio](#)]

Hans bihustru hette Reuma. Också hon födde: Tevach och Gacham och Tachash och Maacha.

Sara dör och Abraham köper en gravplats. 1 Mos 23:1–20

[Här följer en färgstark beskrivning av hur Abraham förhandlar om ett markköp med de lokala invånarna i Hebron. Dessa kallas ”folket i landet”. Förhandlingen sker i stadsporten, vilket var kutym på den tiden. Med ”Chets barn” avses ättlingar till Chet, Kanaans son, se 1 Mos 10:15.]

Och Saras liv blev 127 år, så blev åren för Saras liv. [[Kiasm](#)] Sara dog i Kirjat Arba, det är Hebron i Kanaans land. Och Abraham kom för att sörja över Sara, ja för att hålla dödsklagan över henne. Sedan reste sig Abraham från hennes sida, den döda.

[Nu inleds förhandlingarna som sker i stadsporten]

Han talade till Chets barn och sade: Jag är en gäst och främling hos er. Föreslå en egendom som är lämplig som gravplats hos er så att jag kan begrava min döda i min närhet.

Och Chets barn svarade Abraham genom att säga honom: Lyssna till oss min herre! En Guds furste är du i vår mitt. I den förnämsta av våra gravar ska du begrava din döda. Ingen av oss kommer att undanhålla sin grav från dig, från att begrava din döda.

Då reste sig Abraham och bugade sig djupt för folket i landet, för Chets barn. Och han talade till dem och sade: Om det är era hjärtans önskan att jag ska få begrava min döda i min närhet, lyssna i så fall på mig och vädja för min sak inför Efron, son till Tsochar, så att han erbjuder mig grottan i Machpela som är hans och ligger vid utkanten av hans fält för silver till full vikt [fullt pris]. Må han erbjuda den åt mig som en gravplats mitt ibland er.

Men Efron, han satt där bland Chets barn. Och Efron, chetiten, svarade Abraham så att alla Chets barn kunde höra [ordagrant: i Chets barns öron], alla som hade kommit in i stadsporten. Han sade: Nej, min herre, lyssna till mig! Fältet ger jag dig liksom grottan som finns där. Jag ger det till dig inför ögonen på mitt folk, ja jag ger det åt dig! Begrav din döda! [Abraham ville köpa endast grottan, men nu vill Efron sälja även marken runt om]

Då bugade sig Abraham inför folket i landet. Och han talade till Efron, så att alla som var där kunde höra, med orden: [ordagrant: i öronen på folket i landet.] Om du ännu denna gång vill lyssna till mig. Jag kommer att ge dig silver för fältet, ta emot det av mig så ska jag begrava min döda där.

Efron svarade Abraham genom att säga honom: Min herre, lyssna till mig. Ett område värt 400 shekel silver, vad är det mellan mig och dig? Och din döda, begrav nu henne!

Och Abraham lyssnade till Efron [han förstod vad han menade]. Och Abraham vägde upp silver till Efron i enlighet med vad han hade sagt inför Chets barn [ordagrant: i öronen på], 400 shekel silver, sådant som används i handeln.

[400 shekel silver är ca 4,6 kg. Det är ett mycket högt pris för ett fält. David betalar 50 shekel silver för tempelplatsen i 2 Sam 24:24 och Jeremia betalar 17 shekel silver för ett fält i Jeremia 32:9]

Så blev det laglig egendom, Efrons mark som finns i Machpela, det som ligger invid Mamre – fältet och grottan som finns där, liksom varje träd som finns på marken inom hela dess gräns runtomkring. Det blev inköpt av Abraham inför ögonen på Chets barn, inför alla som hade kommit till stadsporten.

Därefter begravde Abraham Sara, sin hustru, i grottan vid fältet i Machpela invid Mamre, det är Hebron i Kanaans land.

Så blev det Abrahams lagliga egendom, fältet och grottan som finns där. Det blev en begravningsplats, köpt av Chets barn.

Rebecka blir Isaks hustru. 1 Mos 24:1–67

[Det här är en mycket vacker berättelse med många detaljer som gör berättelsen levande. Bland annat används tekniken med perspektivbyte som uttrycks av hebreiskans *vehinneh* som i den här översättningen återspeglas med ”Och se”. Det innebär att man får se händelsen utifrån huvudpersonens perspektiv, genom hans eller hennes ögon. Typiskt för den här berättelsen är också att händelser återges två gånger. Först är det berättaren som beskriver händelsen och senare är det tjänaren som återger samma händelse när han är hos Rebeckas familj. Tjänaren återger inte vad som hände på samma sätt utan det finns en mängd variationer i hur samma händelse återges från olika perspektiv och för olika publik. [[Se min samanställning](#)]

Abraham sänder iväg tjänaren. 1 Mos 24:1–9

Abraham hade nu blivit gammal, han hade nått hög ålder och HERREN hade välsignat honom i allt.

Och Abraham sade till sin tjänare, den äldste i hans hus, den som råder över allt som tillhör honom: Lagg nu din hand under min höft. [Innebar att man gav ett löfte som inte skulle brytas. Förutom här förekommer det i 1 Mos 47:29] Ja du ska svära en ed vid HERREN, himmelens Gud och jordens Gud, att du inte tar en hustru åt min son från kanaaniternas döttrar, som jag bor mitt ibland. Nej, till mitt land och till min släkt ska du gå och du ska hämta en hustru till min son, till Isak.

Och tjänaren sade till honom: Kanske kvinnan inte vill följa med tillbaka till det här landet? Ska jag då bli tvungen att föra din son tillbaka till det land som du har lämnat?

Abraham sade till honom: Ta dig i akt så att du inte för tillbaka min son dit. HERREN, himmelens Gud som har hämtat mig från min faders hus och från mitt fädernesland, som har talat till mig och som har svurit mig en ed med orden ”till din säd ska jag ge detta land”. Han ska sända sin ängel framför dig och du kommer att kunna hämta en hustru till min son därifrån. Men om kvinnan inte är villig att följa med dig, ska du vara fri från denna ed till mig, så länge du inte för min son tillbaka dit. [[Kiasm](#)]

Då lade tjänaren sin hand under Abrahams, sin herres, höft. Och han svor honom en ed gällande denna sak. [[Inclusio](#)]

Tjänaren möter Rebecka. 1 Mos 24:10–27

Och tjänaren tog tio kameler av kamelerna som hörde till hans herre. Och han vandrade iväg med en mängd gåvor [ordagrant: allt gott] från sin herre. Ja, han reste sig upp och vandrade iväg mot Aram Naharaim, till Nachors stad. [Endera hette staden Nachor, eller så var det staden där Nachor bodde. Aram Naharaim ligger nära floderna Habor och Euftrat i östra Syrien.]

Och han lät kamelerna gå ner på knä och lägga sig utanför staden vid en brunn med vatten när det höll på att bli kväll – vid den tiden då man hämtar vatten. [Efter den hetaste tiden]

Och han sade: HERRE, min herre Abrahams Gud, låt det nu ske inför mina ögon idag, ja att du visar godhet (nåd) mot min herre Abraham. Här står jag nu, vid vattenkällan, och stadens döttrar kommer snart ut för att dra upp vatten. Låt det bli så att när jag säger till den unga kvinnan: Jag ber dig, luta din kruka så att jag kan dricka, och hon då svarar: Drick, ja också dina kameler ska jag ge att dricka. Henne har du utvalt till din tjänare, till Isak, ja genom henne [genom att detta sker] kommer jag att veta att du har visat godhet (nåd) mot min herre. [[Inclusio](#)]

Och detta hände redan innan han hade slutat tala: Och se! [perspektivbyte, vi får se med tjänarens ögon] Rebecka är på väg ut med sin kruka på axeln. Hon var född till Betuel – son till Milka som var hustru till Nachor, Abrahams bror [Se 1 Mos 22:20–23]. Och den unga kvinnan var mycket vacker att se på, en jungfru som ingen man hade rört. Och hon steg ner till källan. Och hon fyllde sin kruka. Och hon steg upp igen.

Då sprang tjänaren fram till henne. Och han sade: Jag ber dig, låt mig smutta en gnutta vatten från din kruka.

[Här används inte det vanliga ordet för att dricka. Ordet förekommer en enda gång till i Job 39:24 då ordet beskriver hästar som rusar fram – de nuddar knappt marken. På samma sätt nuddar man knappt vattnet om man endast smuttar på det. Tjänaren begär det minsta möjliga]

Och hon sa: Drick, min herre! Och hon skyndade sig! Och hon tog ner sin kruka och höll den i sin hand. Och hon gav honom att dricka.

När hon var klar med att ge honom att dricka sa hon: Även åt kamelerna ska jag dra upp vatten ända tills de har slutat att dricka.

[En törstig kamel kan dricka 100 liter vatten på en gång. Det kunde alltså handla om 1000 liter vatten som hon är beredd att dra upp ur brunnen. Hon säger också att hon ska dra upp vatten ”tills de har slutat att dricka”, alltså inte bara så att de får släcka den värsta törsten, utan tills de inte klarar av att dricka mer.]

Och hon skyndade sig. Och hon tömde sin kruka i vattenhon. Och hon sprang än en gång till brunnen för att dra upp vatten. Ja, hon drog upp vatten till alla hans kameler.

Mannen stod tyst och iakttog henne för att få veta om HERREN hade gjort hans resa lyckosam eller inte.

Och det var när kamelerna hade druckit klart. Då tog mannen fram en ring av guld, en beka var dess vikt [en halv shekel: 5,5 gram], och två smycken för hennes armar, tio shekel guld var deras vikt [110 gram].

Och han sade: Vems dotter är du? Jag ber dig: Berätta åt mig om det finns plats i din faders hus för oss att övernatta?

Och hon sade till honom: Jag är dotter till Betuel, son till Milka, han som hon födde åt Nachor.

Och hon sade åt honom: Både halm och foder har vi gott om hos oss, liksom plats att övernatta.

Då föll mannen ner [på sina knän] och prisade HERREN. Och han sade: Välsignad vare HERREN, min herre Abrahams Gud, som inte har övergett sin godhet (nåd) och sin trofasthet mot min herre. HERREN har lett mig fram på vägen till min herres bröders hus [hans släkt].

Tjänaren träffar Rebeckas familj. 1 Mos 24:28–54a

Och den unga kvinnan sprang iväg. Och hon berättade om dessa händelser för sin mors hus [de som bodde i hennes hem].

Rebecka hade en bror, hans namn var Laban. Och Laban sprang till mannen – dit ut, till källan. Ja detta hände efter att han hade sett ringen och smyckena på sin systers armar och han hade hört Rebeckas, sin systers, ord när hon sa: Så talade mannen till mig. Och han kom fram till mannen. Och se! [Perspektivbyte, vi får se med Labans ögon] Han stod där vid kamelerna, vid källan.

Och han sade: Kom HERRENS välsignade! Varför skulle du stå här ute? Jag har gjort i ordning huset och berett plats för kamelerna.

Och mannen följde med till huset. Och han lösgjorde kamelerna [tog bort sadlar, last och remtyg]. Och man [Labans tjänare] gav halm och foder till kamelerna, samt vatten till att tvätta hans fötter och fötterna på de män som var med honom.

Och man lät duka fram inför honom för att äta. Men han sade: Jag tänker inte äta förrän jag har berättat vad jag har att berätta. Och han [Laban] sade: Berätta!

Och han sade: Jag är Abrahams tjänare. Och HERREN har välsignat min herre rikligt. Ja han gjorde honom stor [se 1 Mos 17:2]. Han gav honom får och boskap och silver och guld och tjänare och tjänarinnor och kameler och åsnor. Och Sara, min herres hustru, födde en son åt min herre på sin ålderdom. Och han gav honom allt det som är hans.

Och min herre fick mig att svära en ed med orden:

Du ska inte ta en hustru till min son från kanaaniternas döttrar, i vars land jag bor. Nej, till min faders hus ska du gå, ja till min familj för att hämta en hustru till min son. [[Kiasm](#)]

Och jag sade till min herre: Kanske inte kvinnan följer med mig?

Och han sade till mig: HERREN, som jag vandrar inför, ska sända sin ängel med dig och han ska göra din väg lyckosam och du kommer att hämta en hustru till min son från min familj, ja från min faders hus.

Då ska du vara fri från min ed – Ja, om du kommer till min familj och de inte ger henne till dig – då ska du vara fri från min ed. [[Kiasm](#)]

Och idag kom jag till källan. Och jag sade: HERRE, min herre Abrahams Gud, om det nu är så att du vill göra min väg lyckosam som jag vandrar på: Här står jag nu, vid vattenkällan. Och när det blir så att den unga kvinnan kommer ut för att dra upp vatten, då ska jag säga till henne: Jag ber dig, ge mig lite vatten att dricka från din kruka. Om hon då svarar mig: Ja, drick du och även till dina kameler ska jag dra upp vatten! Då är hon den kvinna som HERREN har utvalt till min herres son.

Och innan jag hann sluta att tala till mitt hjärta: Och se! [perspektivbyte, vi får se med tjänarens ögon] Rebecka är på väg ut med sin kruka på axeln. Och hon steg ner till källan. Och hon drog upp vatten. Och jag sade till henne: Jag ber dig, ge mig att dricka.

Och hon skyndade sig och hon tog ner sin kruka däruppifrån [från axeln]. Och hon sade: Drick! Ja även dina kameler ska jag ge att dricka! Och jag drack, även kamelerna gav hon att dricka.

Och jag frågade henne och sade: Vems dotter är du? Och hon sade: Dotter till Betuel, son till Nachor, som Milka födde åt honom. Då satte jag ringen i hennes näsa och smyckena på hennes armar.

Och jag föll ner på knä och prisade HERREN, ja jag välsignade HERREN, min herre Abrahams Gud, som hade lett mig på den rätta vägen för att kunna hämta en dotter till min

herres bror, för hans son. [bror används även om nära släktingar, i det här fallet Abrahams brorson]

Och nu! Om det är så att ni vill visa godhet (nåd) och trofasthet mot min herre, så säg mig. Men om inte, så säg mig, så att jag vet om jag ska vända mig till höger eller vänster [ska veta hur han ska göra].

Då svarade Laban och Betuel och de sade: Från HERREN har den här saken utgått, vi kommer inte att kunna säga er någonting, varken ont eller gott. [HERREN har redan gjort sitt val]

Lyssna! Rebecka är här inför dig. Ta henne och gå! Hon ska bli hustru till din herres son, i enlighet med vad HERREN har talat.

Och det var när Abrahams tjänare hade hört deras ord. Då bugade han sig djupt (mot marken) inför HERREN.

Sedan tog tjänaren fram föremål av silver och föremål av guld samt dräkter. Och han gav dem till Rebecka, likaså gav han dyrbara gåvor till hennes bror och till hennes mor. Och de åt och drack, han och männen som var med honom. Och de stannade där över natten.

Rebecka lämnar sin familj. 1 Mos 24:54b–61

Och de steg upp på morgonen. Och han sade: Sänd mig till min herre. [Låt mig resa tillbaka]

Men hennes bror och hennes mor sade: Låt den unga kvinnan stanna kvar hos oss ett antal dagar, kanske tio, efter det kan hon gå.

Men han sade till dem: Uppehåll mig inte! HERREN har ju gjort min resa lyckosam, så sänd iväg mig så att jag kan gå till min herre!

Och de sade: Låt oss kalla på den unga kvinnan. Vi ska fråga henne själv [Ordagrant: hennes mun].

Och de kallade på Rebecka. Och de sade till henne: Vill du gå med denne man? Och hon sade: Jag vill gå!

Och de sände iväg Rebecka, deras syster, tillsammans med hennes husjungfru liksom Abrahams tjänare och hans män.

[Ordet översatt husjungfru avser ofta en amma, eller barnskötare, här avses en personlig tjänarinna. Hennes namn var Debora, se 1 Mos 35:8]

Och de välsignade Rebecka. Och de sade till henne: Vår syster, av dig ska bli mångtusenden, må din säd (ättlingar) besitta sina fienders port [ha kontrollen över dem].

Sedan reste sig Rebecka och hennes tjänarinnor. Och de satte sig på kamelerna. Och de vandrade iväg efter mannen. Ja, tjänaren tog med Rebecka. Och de vandrade iväg. [Tjänaren hade lyckats i sitt uppdrag] [[Parallellism](#)]

Isak får sin Rebecka. 1 Mos 24:62–67

Isak hade flyttat från trakten av Beer–Lachai– Roi [Källan där Hagar mötte HERRENS ängel] och han bodde nu i Negev.

[Källan fanns antagligen i nordöstra Sinai. Se 1 Mos 16:14. Han hade alltså flyttat norrut och bodde nu i den södra delen av Israel]

Och Isak for ut för att vandra (fundera) på fältet när det började lida mot kväll [efter den hetaste tiden på dagen]. Och han lyfte sina ögon. Och han blickade ut. Och se! [Perspektivbyte, vi får se med Isaks ögon] Kameler närmar sig.

Och Rebecka lyfte upp sina ögon. Och hon såg Isak. Då skyndade hon sig att ta sig ner från kamelen [ordagrant: föll]. Och hon sa till tjänaren: Vem är den där mannen på fältet som kommer för att möta oss? Och tjänaren sade: Han är min herre. Då tog hon sin slöja och täckte sig.

Och tjänaren berättade för Isak om allt vad han hade gjort.

Och Isak förde in henne i sin mor Saras tält. Ja han tog Rebecka och hon blev hans hustru. [Parallellism] Och han älskade henne! Ja Isak fann tröst i saknaden efter sin mor. [Kiasm]

Abraham tar sig en ny hustru och får fler söner. 1 Mos 25:1–6

[Efter den vackra berättelsen om hur Isak får sin hustru återvänder berättaren nu till Abraham. Senast vi hörde något om Abraham var när han begravde sin hustru Sara, 1 Mos 23:19.]

Och Abraham gick vidare [efter sorgen när Sara hade dött]. Och han tog en hustru och hennes namn var Ketura.

Och hon födde åt honom: Zimran, Jokshan, Medan, Midjan, Jishbak och Shuach.

[Medaniter säljer Josef till Potifar, 1 Mos 37:26. Midjan var antagligen förfader till midjaniterna som bosatte sig öster om Aqaba-viken. Mose hustru Tsippora var midjanit, 2 Mos 2:21]

Och Jokshan blev far till Sheva och Dedan. Ättlingar (söner) till Dedan är ashuréerna, letushéerna och leuméerna.

[Sheva och Dedan är namn som även finns i översikten av nationerna, 1 Mos 10:7, 27. Men det är inte samma personer. Ashuréerna är antagligen en stam nära Egypten som nämns i sydarabiska inskriptioner.]

Och söner till Midjan: Efah, Efer, Chanoch, Avida, Eldaah. [Efah nämns i Jes 60:6]

Alla dessa var söner (ättlingar) till Ketura.

Men Abraham gav allt som tillhörde honom till Isak. Åt sönerna till de bihustrur som Abraham hade gav Abraham gåvor. Men han sände iväg dem – bort från Isak sin son medan han ännu levde – österut, till landet (området) i öster.

Abraham dör och begravs. 1 Mos 25:7–11

Och dessa är antalet år av liv som Abraham levde: 175 år (100 år och 70 år och 5 år).

[[Kiasm](#)] Och Abraham gav upp andan. Han dog i en god, hög ålder, gammal och mätt på livet. Ja han samlades till sitt folk. [[Kiasm](#)]

Och de begravde honom, Isak och Ishmael – hans söner, i grottan i Machpela som finns på fältet som tillhört Efron, Tsochars son – chetiten, den som ligger invid Mamre, fältet som Abraham hade köpt från Chets barn [1 Mos 23], där blev Abraham begravd, liksom Sara – hans hustru. [[Kiasm](#)]

Och det var efter Abrahams död. Gud välsignade Isak, hans son. Och Isak slog sig ner vid Beer–Lachai–Roi [Källan där Hagar mötte HERRENS ängel, 1 Mos 16:14. Han hade även tidigare bott i samma område, 1 Mos 24:62].

[Härmed är Terachs fortsatta historia slut och därmed berättelserna om Abraham. Abraham lever ännu 15 år efter att Jakob och Esau föds senare i kapitlet, men författaren har nu berättat allt han avser att berätta om Abraham och går nu vidare till att fokusera på Isak och hans två söner i ”Isaks fortsatta historia”, men innan det kommer en kort enhet där Ishmaels ättlingar presenteras.]

Bilagor

Sammanställning över *inclusio*, kiasmer och parallellismer

Här finns de förekomster som jag har noterat i Terachs fortsatta historia där författaren använder sig av någon av de ovannämnda strukturerna. Jag har noterat 12 *inclusio*, 27 kiasmer och 9 parallellismer. Man kan göra olika tolkning av det egentliga antalet beroende hur detaljerat man gör analysen, men enligt min redovisning nedan är de nästan 50 i Terachs fortsatta historia.

Inclusio

Notera att inom ett *inclusio* kan även finnas kiastiska eller parallella strukturer.

1 Mos 11:27-32

Detta är Terachs fortsatta historia

Terach hade blivit far till Abram, Nachor och Haran och Haran hade blivit far till Lot. Och Haran dog inför sin far Terach i det land där han föddes, i Ur i Kaldéen.

Abram och Nachor tog sig hustrur. Namnet på Abrams hustru var Sarai och namnet på Nachors hustru var Milka, dotter till Haran som var far till Milka och Jiska. Sarai var ofruktsam, hon saknade livsfrukt.

Och Terach tog med sin son Abram, sin sonson Lot – son till Haran, och Sarai, sin svärdotter – hustru till Abram, hans son. Och de drog tillsammans ut från Ur i Kaldéen för att vandra mot Kanaans land. Och de kom till Haran. Och de slog sig ner där.

Och Terachs livstid blev 205 år. Och Terach dog i Haran.

Den här lilla enheten omsluts av ett *inclusio* som är Terach. Inuti *inclusiot* avhandlas vem Terach gett upphov till, vi får lite fakta om dem och deras fruar samt vad Terach gör.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 12:2-3

Jag ska göra dig till ett stort folk och jag skall välsigna dig.

Ja stort skall ditt namn bli, det skall bli en välsignelse.

Jag ska välsigna dem som välsignar dig men den som vanärrar dig skall jag förbanna.

Ja, genom dig ska alla släkten [familjer] på jorden bli välsignade.

3. Verserna omsluts av ett *inclusio*, som utgörs av rad ett och fyra
4. Inuti *inclusiot* finns först, rad 2, som har en parallell konstruktion. Den följs av rad 3 som har en kiasmisk konstruktion

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 12:7

Och HERREN uppenbarade sig för Abram. Och han sade: Till din säd ska jag ge detta land. Och han byggde där ett altare till HERREN, som uppenbarat sig för honom.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 13:15-17

Ja, hela det land som du ser, åt dig ska jag ge det och åt dina efterkommande, till evig tid.

Jag skall göra dina efterkommande lik stoftet på jorden. Om det finns någon som kan räkna stoftet på jorden ska också dina efterkommande [kunna] räknas

Res dig! Vandra genom landet, i dess längd och dess bredd! Ja till dig ska jag ge det!

Helheten är ett *inclusio*, som utgörs av första och sista raden. De raderna har en parallell konstruktion med många variationer. *Inclusiot* omsluter en kiasm som utgörs av andra och tredje raden.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 15:1-4

Efter dessa händelser [dvarim] kom ett budskap [davar] från HERREN till Abram i en syn med orden: Frukta inte Abram, jag är en sköld för dig! Din lön ska bli övermåttan stor!

Men Abram sade: Min herre HERREN (JHVH): Vad kan du ge mig när jag vandrar omkring barnlös och den som ska ärva mitt hus är Eliezer från Damaskus? Och Abram sade: Betänk! Åt mig har du inte gett någon arvinge (säd). Ja, tänk! En medlem av mitt hushåll kommer att ärva mig!

Men lyssna! Ett budskap [davar] från HERREN kom till honom med orden: Inte ska denne ärva dig! Nej, en som ska utgå från din egen kropp, han ska ärva dig.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 15:12-17

Och det var när solen höll på att gå ner och en djup sömn hade fallit över Abram. Och se! Skräck och ett stort mörker sänker sig över honom.

Och han sade till Abram: du ska veta att dina efterkommande (din säd) skall bli främlingar i ett land som inte är deras och de skall tjäna dem och vara underkuvade i fyrahundra år. Men också det folk som de tjänar skall jag döma. Därefter skall de dra ut med väldiga egendomar. Men du ska gå till dina fäder i frid. Du ska bli begravd vid en god hög ålder. Efter fyrahundra år skall de återvända till denna plats, för amoriternas missgärning är ännu inte fylld. [Ordagrant: ”den fjärde livscykeln” som är ett äldre sätt att uttrycka en period på ca 400 år]

Och det var när solen hade gått ner och det hade blivit alldeles mörkt. Och se! En rykande ugn och en flammande fackla rörde sig mellan köttstyckena. [\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 16:1-3a

Sarai, hustru till Abram, hade inte fött barn åt honom, men hon hade en tjänarinna från Egypten, hennes namn var Hagar.

Och Sarai sade till Abram: Lyssna! HERREN har gjort mig ofruktsam. Så gå nu in till min tjänarinna. Måhända jag ska byggas upp genom henne [få barn]. Och Abram lyssnade till Sarais röst.

Och Sarai, hustru till Abram, hämtade Hagar, sin egyptiska tjänarinna, efter att Abram bott tio år i Kanaans land.

- Enheten omsluts av ett *inclusio*
- *Inclusiot* omsluter en central del som omsluts av: Sarai sade... och Abram lyssnade till Sarais röst.

Men man kan gå ett steg vidare i den centrala delen:

Och Sarai sade till Abram: Lyssna! HERREN har gjort mig ofruktsam. Så gå nu in till min tjänarinna. Måhända jag ska byggas upp genom henne [få barn]. Och Abram lyssnade till Sarais röst.

Det går alltså att tolka detta som en kiasm: a-b-c-b'-a'

Och Sarai sade till Abram:

Lyssna! HERREN har gjort mig ofruktsam.

Så gå nu in till min tjänarinna.

Måhända jag ska byggas upp genom henne [få barn].

Och Abram lyssnade till Sarais röst.

Början och slutet är också en kiastiskt utformat: Sarai-Abram-Abram-Sarai. [\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 17:9–14

Och Gud sade till Abraham: Och du: Mitt förbund ska du hålla [leva i enlighet med], du och din säd efter dig i sina släktled. Detta är mitt förbund som ni ska hålla, mellan mig och er och din säd efter dig: omskär var man som finns hos er.

Ni ska omskära [köttet på] förhuden och det ska vara som ett tecken på förbundet mellan mig och er. En son som är åtta dagar gammal ska omskäras: varje son som är hos er, under alla era släktled, född i huset eller köpt för silver från någon främling som inte är din avkomling [säd]. Omskäras måste de, såväl den som är född i ditt hus liksom den som är köpt med ditt silver. Mitt förbund på ert kött ska vara ett evigt förbund.

Men vad gäller den oomskurne mannen som inte tänker omskära [köttet på] sin förhud. Han ska bli avskuren (utesluten) från sitt folk, mitt förbund har han brutit.

- Början och slutet hör ihop och utgör ett *inclusio*
 - a. Du ska hålla mitt förbund/ mitt förbund har han brutit
 - b. Början: Omskär (skär av köttet på förhuden). Slutet: Den som inte gör så ska själv skäras av

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 17:11–13

Det röda utgör ett *inclusio* som omsluter det centrala som utgör två parallella uttryck med variation

Ni ska omskära [köttet på] förhuden och det ska vara som ett tecken på förbundet mellan mig och er. En son som är åtta dagar gammal ska omskäras: varje son som är hos er, under alla era släktled, född i huset eller köpt för silver från någon främling som inte är din avkomling [säd]. Omskäras måste de, såväl den som är född i ditt hus liksom den som är köpt med ditt silver. Mitt förbund på ert kött ska vara ett evigt förbund.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 22:20–23

Man berättade följande för Abraham: Lyssna! Milka, också hon har fött barn – till Nachor, din bror. Uts, hans förstfödde, och Buz, hans bror, och Kemuel, Arams far och Kesed och Chazo och Jidlaf och Betuel. Och Betuel har blivit far till Rebecka. Dessa åtta har Milka fött åt Nachor, bror till Abraham

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 24:2-9

Den här helheten ramas in av ett inclusio: **Du ska svära en ed – Och han svor en ed**

*Och Abraham sade till sin tjänare, den äldste i hans hus, den som råder över allt som tillhör honom: Lägg nu din hand under min höft. Ja **du ska svära en ed vid HERREN**, himmelens Gud och jordens Gud, att du inte tar en hustru åt min son från kanaaniternas döttrar, som jag bor mitt ibland. Nej, till mitt land och till min släkt ska du gå och du ska hämta en hustru till min son, till Isak.*

Och tjänaren sade till honom: Kanske kvinnan inte vill följa med tillbaka till det här landet? Ska jag då bli tvungen att föra din son tillbaka till det land som du har lämnat?

*Abraham sade till honom: Ta dig i akt så att du inte för tillbaka min son dit. **HERREN**, himmelens Gud som har hämtat mig från min faders hus och från mitt fädernesland, som har talat till mig och som har svurit mig en ed med orden ”till din säd ska jag ge detta land”. Han ska sända sin ängel framför dig och du kommer att kunna hämta en hustru till min son därifrån. Men om kvinnan inte är villig att följa med dig, ska du vara fri från denna ed till mig, så länge du inte för min son tillbaka dit.*

*Då lade tjänaren sin hand under Abrahams, sin herres, höft. **Och han svor honom en ed gällande denna sak.***

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 24:12-14

Bönen som tjänaren ber omsluts av ett *inclusio*

*Och han sade: **HERRE**, min herre Abrahams Gud, låt det nu ske inför mina ögon idag, ja att **du visar godhet (nåd) mot min herre Abraham**. Här står jag, vid vattenkällan, och stadens döttrar är på väg ut för att dra upp vatten. Låt det bli så att när jag säger till den unga kvinnan: Vänligen luta din kruka så att jag kan dricka, och hon då svarar: Drick, ja också dina kameler ska jag ge att dricka. Henne har du utvalt till din tjänare, till Isak, ja genom henne [genom att detta sker] kommer jag att veta att **du har visat godhet (nåd) mot min herre.***

[\[Tillbaka\]](#)

Kiasmer

1 Mos 12:10

Det blev hungersnöd i landet. Och Abram for ner till Egypten för att vistas där, synnerligen svår var hungersnöden i landet.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 12:16–17

För Abram gick det väl för hennes skull. Han fick får, boskap och åsnor, tjänare och tjänarinnor, åsneston och kameler. Men HERREN plågade Farao med svåra plågor, liksom hans hus, på grund av Sarai – hustru till Abram.

A – Det gick väl för Abram tack vare Sarai

B – Följderna för Abram

b – Följderna för Farao

a – Det gick väl för Abram tack vare Sarai

Även ”det gröna” följer ett kiasiskt mönster:

För Abram gick det väl för hennes skull.

på grund av Sarai – hustru till Abram.

Man kan alltså tillföra ett element till. Då blir det a-b-c-c-b-a

För Abram gick det väl

för hennes skull.

*Han fick får, boskap och åsnor, tjänare och tjänarinnor, åsneston och kameler.
Men HERREN plågade Farao med svåra plågor, liksom hans hus,*

på grund av Sarai –

hustru till Abram.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 13:16

Jag skall göra dina efterkommande lik stoftet på jorden. Om det finns någon som kan räkna stoftet på jorden ska också dina efterkommande [kunna] räknas

a-b-b-a

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 14:16

Notera att det finns en kiasm i den första delen:

a-b-c-c-b-a

Och han förde tillbaka all egendom, även sin bror Lot och hans egendom förde han tillbaka,

וַיָּשֶׁב אֶת כָּל-הָרֶכֶשׁ וְגַם אֶת-לוֹט אָחִיו וְרֶכְשׁוֹ הַשֵּׁיב

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 14:21

Ge mig mänskorna, men egendomen – ta den åt dig

תְּזַלֵּי הַנְּפֹשׁ וְהָרֶכֶשׁ קַח-לָךְ

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 14:22-23

Notera att även detta är en kiasm: Den inleds med fokus på Gud, skaparen och *the provider*. Centralt är fokus på om Abram skulle ta ens det minsta av Sodoms kung – så skulle Sodoms kung utropa sig till den som bara HERREN ska vara: den som gör Abram rik: A–B–b–a

Jag har lyft upp min hand till HERREN, Gud den högste – skapare av himmel och jord. Om ens en tråd eller en rem till en sandal? Ja om jag skulle ta av något som tillhör dig? Skulle du då inte säga: Jag har gjort Abram rik?

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 16:5

Och Sarai sade till Abram:

Min orätt beror av dig. Jag gav min tjänarinna i din famn. Och hon såg att hon hade blivit havande. Och jag blev liten i hennes ögon. Må HERREN skipa rättvisa mellan mig och dig.

Den orätt som drabbat mig beror av dig. Jag gav min tjänarinna i din famn. Och hon såg att hon hade blivit havande. Och jag blev liten i hennes ögon. Må HERREN skipa rättvisa mellan mig och dig.

Slutet av vad Sarai säger hör uppenbart ihop med början, men finns det mer?

Min orätt beror av dig. Jag gav min tjänarinna i din famn. Och hon såg att hon hade blivit havande. Och jag blev liten i hennes ögon. Må HERREN skipa rättvisa mellan mig och dig.

- Början och slutet fokuserar på rättvisan mellan Abram och Sarai
- I del två ger Sarai tjänarinnan i Abrams famn (en välvillig, god handling), i del fyra blev resultatet att Sarai drabbades av förakt (något ont)
- Vändpunkten är när tjänarinnan inser att hon verkligen är med barn (som ju är Abrams "fel")
 - I början och slutet är det Abram och Sarai som är i fokus
 - I andra och fjärde delen är det tjänarinnan och Sarai som är i fokus
 - I den centrala delen är det tjänarinnan ensam som är i fokus

På basis av detta kan man alltså tolka detta som en kiasm a-b-c-b-a

Min orätt beror av dig.

Jag gav min tjänarinna i din famn.

Och hon såg att hon hade blivit havande.

Och jag blev liten i hennes ögon.

Må HERREN skipa rättvisa mellan mig och dig.

Detta drag blir mindre tydligt om man skriver om meningsstrukturen: (men nog går det att se den om man vet att den finns där)

Och Sarai sade till Abram:

Den orätt jag drabbas av är ditt fel.

Det var jag som gav min tjänarinna i din famn.

Men när hon insåg att hon hade blivit havande

blev jag liten i hennes ögon.

Må HERREN döma mellan mig och dig (skipa rättvisa)! [\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 17:4b-5

Du ska bli far till ett myller av folk. Och man ska inte längre kalla dig Abram utan ditt namn ska vara Abraham, ja som far till ett myller [hebr. hamon] av folk ska jag göra dig.

a-b-b'-a'

Man kan även tillföra en detalj: Då blir strukturen a-b-c-c'-b'-a'

Du ska bli far till ett myller av folk. Och man ska inte längre kalla dig Abram utan ditt namn ska vara Abraham, ja som far till ett myller [hebr. hamon] av folk ska jag göra dig.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 17:7

Jag ska befästa mitt förbund, mellan mig och dig och din säd efter dig i sina släktled, som ett evigt förbund –

för att [jag] för dig ska vara Gud liksom för din säd efter dig.

Den första delen är en kiasm a-b-b-a. Den andra delen är i sig själv även den en kiasm a-b-a.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 17:2-8 som en helhet

I vers 2–8 används flera olika litterära strukturer. Den första delen, vers 2–6, fokuserar på att Gud instiftar förbundet och att Abraham ska bli övermåttan stor. Som helhet är verserna en kiasm, a-b-a, där den centrala delen utgörs av att Abram ska bli ett myller av folk och hans namn ändras till Abraham. Den centrala delen är även den i sig själv en kiasm: a-b-c-c-b-a. De sista två verserna är ett parallellt uttryck, a-b-c-a-b-c, som fokuserar på att det är ett evigt förbund.

Jag ska instifta (natan) mitt förbund mellan mig och dig. Jag ska göra dig övermåttan stor. Då föll Abram ner på sitt ansikte. Och Gud talade med honom och sade: Lyssna: Detta är mitt förbund med dig:

Du ska bli far till ett myller av folk. Och man ska inte längre kalla dig Abram utan ditt namn ska vara Abraham, ja som far till ett myller [hebr. hamon] av folk ska jag göra (natan) dig.

Jag ska göra dig övermåttan fruktsam och jag ska resa upp (natan) nationer [folk] från dig, ja kungar ska utgå från dig!

Jag ska befästa mitt förbund, mellan mig och dig och din säd efter dig i sina släktled, som ett evigt förbund – för att jag för dig ska vara Gud liksom för din säd efter dig.

Och jag ska ge (natan) åt dig och åt din säd efter dig landet som du bor i, hela Kanaans land, till en evig besittning. Och jag ska vara Gud för dem. [\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 17:9–10

Centralt finns ett parallellt uttryck med variation som uttrycker att det för alltid ska hålla förbundet. Det omsluts av vad förbundet innebär: omskär var man. Som helhet kan man betrakta detta som en kiasm a-b-b-a.

Och Gud sade till Abraham: Och du:

Mitt förbund ska du hålla, du och din säd efter dig i sina släktled.

Detta är mitt förbund som ni ska hålla, mellan mig och er och din säd efter dig: omskär var man som finns hos er.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 17:16

Två satser som följer varandra har en kiastisk struktur.

Och jag ska välsigna henne, och än mer – jag ska genom henne ge dig en son. Ja, jag ska välsigna henne!

Av henne ska bli folkslag, kungar över folken ska utgå från henne

- Bägge meningar omsluts av ”henne”!
- Men en översättning som följer hebreiskans ordföljd ger:

וְהָיְתָה לְגוֹיִם מְלֶכִי עַמִּים מִמֶּנָּה יְהוּי:

Och ska bli hon till folkslag, kungar över folken av henne ska de bli

- Slutsats kommentar gällande det sista
 - *av henne ska bli folkslag, kungar över folken ska utgå från henne.*
 - Det kan anses vara välmotiverat (det är ju samma struktur som i hebreiskan även om orden har bytt ordning)

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 17:19–21

Verserna har en kiastisk struktur a-b-c-c-b-a

Men Gud sade: Sara, din hustru, kommer verkligen att föda dig en son och du ska ge honom namnet Isak. Och jag ska upprätta mitt förbund med honom, som ett evigt förbund med hans säd efter honom.

Vad Ishmael angår har jag hört dig! Lyssna! Jag ska välsigna honom och göra honom fruktsam och jag skall föröka honom övermåttan rikligt. Tolv furstar ska han bli far till och jag ska göra [natan] honom till ett stort folk.

Men mitt förbund ska jag upprätta med Isak, som Sara ska föda åt dig vid denna tid nästa år. [\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 17:23-27

Man kan se helheten som en enda kiasm: a-b-c-d-e-f-f-e-d-c-b-a-

Och Abraham tog Ishmael, sin son, liksom alla som var födda i hans hus och alla som var köpta med hans silver, varje man i Abrahams hus.

Och man omskar köttet, deras förhud, just denna samma dag som Gud hade talat med honom. Abraham var 99 år när han blev omskuren och Ishmael, hans son, var 13 år gammal då han blev omskuren. Just denna samma dag omskars Abraham och Ishmael, hans son.

Ja varje man i hans hus, född i huset eller köpt med silver från en främling, blev omskurna med honom.

Samma analys mer tydliggjort:

Och Abraham tog Ishmael, sin son,

liksom alla som var födda i hans hus och alla som var köpta med hans silver,

varje man i Abrahams hus.

Och man omskar köttet, deras förhud,

just denna samma dag som Gud hade talat med honom.

Abraham var 99 år när han blev omskuren och Ishmael, hans son, var 13 år gammal då han blev omskuren.

Just denna samma dag

omskars Abraham och Ishmael, hans son.

Ja varje man i hans hus,

född i huset eller köpt med silver från en främling,

blev omskurna med honom.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 18:19

Enheten är kiastiskt utformad. Den första och sista enheten är vad Gud har gjort: utvalt honom och talat angående honom (till honom). Också Abraham och Gud förekommer i det gröna avsnittet så att det är 1: Abraham (han) 2 : HERREN(s väg) 3: HERREN 4 Abraham

Ja, jag har utvalt honom för att han ska befalla sina efterkommande barn tillsammans med [hela] sitt hus så att de håller sig till HERRENS väg och gör det som är rättfärdigt och rätt för att HERREN ska låta komma över Abraham det som han har talat angående honom.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 19:13

för vi är på väg att fördärva denna plats. Sannerligen, starkt hade deras rop vuxit inför HERRENS ansikte. Så HERREN sände oss för att fördärva henne (staden).

a-b-a

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 19:29

וַיִּשְׁלַח אֶת-לוֹט מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה בְּהִפּוֹךְ אֶת-הָעָרִים אֲשֶׁר-יָשָׁב בָּהֶן לֹט:

Och han sände ut Lot mitt från omstörtningen när omstörtas skulle städerna som [han] hade slagit sig ner i Lot

Man kan även tolka hela versen som en kiasm (se nedan)

Början och slutat handlar om samma sak. Där används inte heller berättarformen utan infinitiv constructus och perfekt (tekniskt är vajehi i berättarformen, men vajehi är ett specifikt verb som används på ett specifikt sätt – den anger inledning eller avslutning).

Den centrala delen består av två satser som inleds med berättarformen. Först med fokus på Abraham och sedan på Lot. Det är vad Gud gör: tänker på Abraham och driver ut Lot

Ja det var när Gud skulle fördärva städerna på slätten. Då tänkte Gud på Abraham. Och han drev ut Lot mitt från omstörtningen när omstörtas skulle städerna där Lot hade slagit sig ner.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 20:17-18

Och Abraham bad till Gud. Och Gud helade Avimelech och hans hustru liksom hans tjänarinnor så att de kunde föda barn igen, för HERREN hade gjort alla ofruktsamma i Avimelechs hus på grund av Sara, hustru till Abraham. a-b-b-a

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 21:1-2

a-b-a. Notera att vers 1 samtidigt är ett parallellt uttryck. Se analys under parallella konstruktioner.

Och HERREN tog hand om Sara som han hade sagt, ja HERREN gjorde med Sara som han hade talat. Så Sara blev havande och födde åt Abraham en son på hans ålderdom, vid den bestämda tiden som Gud hade talat om för honom.

Tre gånger nämns det också att det blev ”som Gud hade sagt” (med variation)

1. som han hade sagt
2. som han hade talat
3. som Gud hade talat om för honom [\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 21:7

*Vem hade kunnat säga åt Abraham att Sara ska amma barn,
ja att jag skulle föda en son på hans ålderdom.*

Början och slutet fokuserar på Abraham och de centrala delarna fokuserar på Sara

Notera att de två raderna samtidigt är två parallella uttryck

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 23:1

Och Saras liv blev 127 år, så blev åren för Saras liv

a-b-b-a

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 24:6-8

Man kan se verserna som en kiasm: a-b-c-c-b-a:

Abraham sade till honom:

Ta dig i akt så att du inte för tillbaka min son dit.

*HERREN, himmelens Gud som har hämtat mig från min faders hus och från mitt
fädernesland,*

*som har talat till mig och som har svurit mig en ed
med orden "till din säd ska jag ge detta land".*

*Han ska sända sin ängel framför dig och du kommer att kunna hämta en hustru
till min son därifrån.*

*Men om kvinnan inte är villig att följa med dig, ska du vara fri från denna ed till mig, så
länge du inte för min son tillbaka dit.*

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 24:37-38

*Du ska inte ta en hustru till min son från kanaaniternas döttrar, i vars land jag bor. Nej, till
min faders hus ska du gå, ja till min familj för att hämta en hustru till min son.*

a-b-c-c-b-a

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 24:41

En kiasm, a-b-a, eller möjligtvis a-b-b-a

Då ska du vara fri från min ed – Ja, om du kommer till min familj och de inte går med på det – då ska du vara fri från min ed.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 24:67

Man kan göra den här tolkningen: a-b-b-a

Och Isak förde in henne i sin mor Saras tält. Ja han tog Rebecka och hon blev hans hustru. Och han älskade henne! Ja Isak fann tröst i saknaden efter sin mor.

Det som knyter ihop är alltså detta: a: fokus på Sara; b: fokus på Rebecka

Det är också möjligt att göra den här analysen: a-b-c-b-a

Och Isak förde in henne i sin mor Saras tält.

Ja han tog Rebecka

och hon blev hans hustru.

Och han älskade henne!

Ja Isak fann tröst i saknaden efter sin mor.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 25:7

På svenska blir det ju egentligen ”antalet år av Abrahams liv som han levde” men i hebreiskan är ordningen annorlunda. På hebreiska bildas en kiasm:

יְמֵי שְׁנֵי־חַיֵּי אַבְרָהָם אֲשֶׁר־חָי

dagarna och åren av liv för Abraham, det som han levde

Det finns ju inget ”för” i hebreiskan, men på svenska är man tvungen att sätta dit det om man vill behålla strukturen som kan fånga att det är en kiasm.

”Liv” och ”levde” är samma rot i hebreiskan: יְמֵי שְׁנֵי־חַיֵּי אַבְרָהָם אֲשֶׁר־חָי

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 25:8

Man kan tolka kiasmen endera som a-b-a eller så a-b-b-a

Och Abraham gav upp andan. Han dog i en god, hög ålder, gammal och mätt. Ja han samlades till sitt folk.

Och Abraham gav upp andan. Han dog i en god, hög ålder, gammal och mätt. Ja han samlades till sitt folk.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 25:9–10

Man kan se helheten som en kiasm. a-b-b-a. Det inledande gröna som handlar om att Abraham blev begravd kombineras först med vem som begravde honom och sist vem han blev begravd tillsammans med.

Och de begravde honom, Isak och Ishmael – hans söner, i grottan i Machpela som finns på fältet som tillhört Efron, Tsochars son – chetiten, den som ligger invid Mamre, fältet som Abraham hade köpt från Chets barn, där blev Abraham begravd, liksom Sara – hans hustru.

[\[Tillbaka\]](#)

Parallellismer

1 Mos 13:6

Men landet kunde inte uppehålla dem så att de kunde bo tillsammans.

Ja, det var så att deras egendomar var så väldiga att de inte kunde bo tillsammans.

De parallella uttrycken förstärker varandra. Notera att det negativa ”vad som inte var möjligt” även förekommer kiasiskt.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 17:7–8

I det här specifika sammanhanget, 1 Mos 17:2–8, koppas *natan* till givandet av förbudet.

Jag ska befästa mitt förbund, mellan mig och dig och din säd efter dig i sina släktled, som ett evigt förbund – för att [jag] för dig ska vara Gud liksom för din säd efter dig.

Och jag ska ge (natan) åt dig och åt din säd efter dig landet som du bor i, hela Kanaans land, till en evig besittning. Och jag ska vara Gud för dem.

Det är alltså a-b-c-a-b-c.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 17:9–10

Mitt förbund ska du hålla, du och din säd efter dig i sina släktled.

Detta är mitt förbund som ni ska hålla, mellan mig och er och din säd efter dig:

a-b-a-b

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 17:12b–13a

En son som är åtta dagar gammal ska omskäras: varje son som är hos er, under alla era släktled, född i huset eller köpt för silver från någon främling som inte är din avkomling [säd].

Omskäras måste de, såväl den som är född i ditt hus liksom den som är köpt med ditt silver.

a-b

a-b

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 17:16

Och jag ska välsigna henne, och än mer – jag ska genom henne ge dig en son. Ja, jag ska välsigna henne och av henne ska bli folkslag, kungar över folken ska utgå från henne.

1. Versen som helhet är en parallellism

Och jag ska välsigna henne, och än mer – jag ska genom henne ge dig en son.

Ja, jag ska välsigna henne och av henne ska bli folkslag, kungar över folken ska utgå från henne.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 21:1

Och HERREN tog hand om Sara som han hade sagt,

ja HERREN gjorde med Sara som han hade talat.

Versen består av två parallella satser där författaren varierar orden, grammatiken och ordföljden. Det är endast כַּאֲשֶׁר som inte varierar på något sätt. På svenska går det inte att återge alla variationer i hebreiskan.

וַיְהִי כִּי יָקַד אֶת־שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר

וַיַּעַשׂ יְהוָה לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר

Och HERREN tog hand om Sara som han hade sagt,

ja HERREN gjorde med Sara som han hade talat

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 21:7

Vem hade kunnat säga åt Abraham att Sara ska amma barn,

ja att jag skulle föda en son på hans ålderdom.

Samtidigt som det är ett parallellt uttryck utgör de två raderna samtidigt en kiasm: a-b-b-a.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 24:61

Det är ju två parallella uttryck som berättar samma sak med olika ord. Den här gången även från två olika perspektiv. Det första från Rebeckas perspektiv och det andra från tjänarens perspektiv

Sedan reste sig Rebecka och hennes tjänarinnor och de satte sig på kamelerna. Och de vandrade iväg efter mannen.

Ja, tjänaren tog med Rebecka. Och de vandrade iväg. [\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 24:67a

De här meningarna säger i praktiken samma sak:

Och Isak förde in henne i sin mor Saras tält.

Ja han tog Rebecka och hon blev hans hustru.

[\[Tillbaka\]](#)

1 Mos 24. Hur berättaren beskriver händelser och tjänaren återger dem

[[Till 1 Mos 24](#)]

Eden

Berättarens version

Ja du ska svära en ed vid HERREN, himmelens Gud och jordens Gud, att du inte tar en hustru åt min son från kanaaniternas döttrar, som jag bor mitt ibland. Nej, till mitt land och till min släkt ska du gå och du ska hämta en hustru till min son, till Isak.

Och tjänaren sade till honom: Kanske kvinnan inte vill följa med tillbaka till det här landet? Ska jag då bli tvungen att föra din son tillbaka till det land som du har lämnat?

Abraham sade till honom: Ta dig i akt så att du inte för tillbaka min son dit. HERREN, himmelens Gud som har hämtat mig från min faders hus och från mitt fädernesland, som har talat till mig och som har svurit mig en ed med orden ”till din säd ska jag ge detta land”. Han ska sända sin ängel framför dig och du kommer att kunna hämta en hustru till min son därifrån. Men om kvinnan inte är villig att följa med dig, ska du vara fri från denna ed till mig, så länge du inte för min son tillbaka dit.

Tjänarens version

Och min herre fick mig att svära en ed med orden:

Du ska inte ta en hustru till min son från kanaaniternas döttrar, i vars land jag bor. Nej, till min faders hus ska du gå, ja till min familj för att hämta en hustru till min son.

Och jag sade till min herre: Kanske inte kvinnan följer med mig?

Och han sade till mig: HERREN, som jag vandrar inför, ska sända sin ängel med dig och han ska göra din väg lyckosam och du kommer att hämta en hustru till min son från min familj, ja från min faders hus.

Då ska du vara fri från min ed – Ja, om du kommer till min familj och de inte ger henne till dig – då ska du vara fri från min ed.

Kommentar

När tjänaren återger vad Abraham sa är han mycket mer specifik. Han talar om ”min familj och min faders hus istället för allmänt om landet.

Bönen

Berättarens version

Och han sade: HERRE, min herre Abrahams Gud, låt det nu ske inför mina ögon idag, ja att du visar godhet (nåd) mot min herre Abraham. Här står jag nu, vid vattenkällan, och stadens döttrar kommer snart hit för att dra upp vatten. Låt det bli så att när jag säger till den unga kvinnan: Jag ber dig, luta din kruka så att jag kan dricka, och hon då svarar: Drick, ja också dina kameler ska jag ge att dricka. Henne har du utvalt till din tjänare, till Isak, ja genom henne [genom att detta sker] kommer jag att veta att du har visat godhet (nåd) mot min herre.

Tjänarens version

Och jag sade: HERRE, min herre Abrahams Gud, om det nu är så att du vill göra min väg lyckosam som jag vandrar på: Här står jag nu, vid vattenkällan. Och när det blir så att den unga kvinnan kommer ut för att dra upp vatten, då ska jag säga till henne: Jag ber dig, ge mig lite vatten att dricka från din kruka. Om hon då svarar mig: Ja, drick du och även till dina kameler ska jag dra upp vatten! Då är hon den kvinna som HERREN har utvalt till min herres son.

Kommentar

Det finns en hel del variationer i detaljerna, i ordval osv.

Man kan notera att det allmänna ”stadens döttrar” byts ut till ”den unga kvinnan” när tjänaren berättar ”med facit på hand”.

Hur Rebecka agerar

Berättarens version

Och detta hände redan innan han hade slutat tala: Och se! Rebecka är på väg ut med sin kruka på axeln. Hon var född till Betuel – son till Milka som var hustru till Nachor, Abrahams bror. Och den unga kvinnan var mycket vacker att se på, en jungfru som ingen man hade rört. Och hon steg ner till källan. Och hon fyllde sin kruka. Och hon steg upp igen.

Då sprang tjänaren fram till henne. Och han sade: Jag ber dig, låt mig smutta en gnutta vatten från din kruka.

Och hon sa: Drick, min herre! Och hon skyndade sig! Och hon tog ner sin kruka och höll den i sin hand. Och hon gav honom att dricka.

När hon var klar med att ge honom att dricka sa hon: Även åt kamelerna ska jag dra upp vatten ända tills de har slutat att dricka.

Och hon skyndade sig. Och hon tömde sin kruka i vattenhon. Och hon sprang än en gång till brunnen för att dra upp vatten. Ja, hon drog upp vatten till alla hans kameler.

Tjänarens version

Och innan jag hann sluta att tala till mitt hjärta: Och se! Rebecka är på väg ut med sin kruka på axeln. Och hon steg ner till källan. Och hon drog upp vatten. Och jag sade till henne: Jag ber dig, ge mig att dricka.

Och hon skyndade sig och hon tog ner sin kruka däruppifrån [från axeln]. Och hon sade: Drick! Ja även dina kameler ska jag ge att dricka! Och jag drack, även kamelerna gav hon att dricka.

Kommentar

Det är en förkortad form som tjänaren återger vad som hände, med variation.

Tjänaren ger gåvor

Berättarens version

Mannen stod tyst och iakttog henne för att få veta om HERREN hade gjort hans resa lyckosam eller inte.

Och det var när kamelerna hade druckit klart. Då tog mannen fram en ring av guld, en beka var dess vikt, och två smycken för hennes armar, tio shekel guld var deras vikt.

Och han sade: Vems dotter är du? Jag ber dig: Berätta åt mig om det finns plats i din faders hus för oss att övernatta?

Och hon sade till honom: Jag är dotter till Betuel, son till Milka, han som hon födde åt Nachor.

Och hon sade åt honom: Både halm och foder har vi gott om hos oss, liksom plats att övernatta.

Då föll mannen ner [på sina knän] och prisade HERREN. Och han sade: Välsignad vare HERREN, min herre Abrahams Gud, som inte har undanhållit sin godhet (nåd) och sin trofasthet från min herre. HERREN har lett mig fram på vägen till min herres bröders hus [hans släkt].

Tjänarens version

Och jag frågade henne och sade: Vems dotter är du? Och hon sade: Dotter till Betuel, son till Nachor, som Milka födde åt honom. Då satte jag ringen i hennes näsa och smyckena på hennes armar.

Och jag föll ner på knä och prisade HERREN, ja jag välsignade HERREN, min herre Abrahams Gud, som hade lett mig på den rätta vägen för att kunna hämta en dotter till min herres bror, för hans son.

Kommentar

När tjänaren återger händelsen ändrar han på ordningen när han frågar vems dotter och när han ger gåvorna. Berättarens återgivning är mer detaljerad. Variationer i hur det beskrivs, bägge berättar samma sak, men med olika ord.

Det som är med denna färg finns inte i återgivningen

[\[Till 1 Mos 24\]](#)

Litteraturlista

Här listar jag en del av den forskning som belyser de litterära aspekterna av den bibliska texten.

Alter, R.

1981 *The Art of Biblical Narrative*. Basic Books. USA.

1996 *Genesis*. W. W. Norton & Company. London.

2004 *The Five Books of Moses. A Translation with Commentary*. W. W. Norton & Company. New York/London.

Alter, R. & Kermode, F. (eds.)

1990 *The Literary Guide to the Bible*. The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge.

Amit, Y.

2001 *Reading Biblical Narratives. Literary Criticism and the Hebrew Bible*. Fortress Press. Minneapolis.

Bar-Efrat, S.

2008 *Narrative Art in the Bible*. T & T Clark International. London/New York.

Bauer, D. R. & Traina, R. A.

2011 *Inductive Bible Study: A Comprehensive Guide to the Practice of Hermeneutics*. Baker Academic. Grand Rapids.

Berlin, A.

1985 *The Dynamics of Biblical Parallelism*. William B. Eerdmans Publishing Company. Grand Rapids/Cambridge.

1994 *Poetics and Interpretation of Biblical Narrative*. Eisenbrauns. Winona Lake.

Cassuto, U.

1992 *A Commentary on the Book of Genesis. Part two. From Noah to Abraham*. The Magnes Press. Jerusalem.

1998 *A Commentary on the Book of Genesis. Part One. From Adam to Noah*. The Magnes Press. Jerusalem.

2008 *The Documentary Hypothesis and the Composition of the Pentateuch*. Shalem Press. Jerusalem/New York.

Dorsey, D. A.

1999 *The Literary Structure of the Old Testament. A Commentary on Genesis-Malachi*. Baker Academic. Grand Rapids.

Fokkelman, J. P.

- 1990 "Genesis". *The Literary Guide to the Bible*. R. Alter & F. Kermode (eds.). The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge, 36–55.
- 1991 *Narrative Art in Genesis. Specimens of Stylistic and Structural Analysis*. The Biblical Seminar 12. Wipf & Stock Publishers. Eugene.

Heller, R. L.

- 2004 *Narrative Structure and Discourse Constellations. An Analysis of Clause Function in Biblical Hebrew Prose*. *Harvard Semitic Studies* 55. Eisenbrauns. Winona Lake.

Holladay, W. L.

- 2000 *A concise Hebrew and Aramaic Lexicon*. (12th corrected impression published 1991, reprinted 2000). Köln.

Jungerstam, T.

- 2013 *1 Mosebok 1:1–2:3 och det babyloniska eposet Enuma Elish. En analys av det gemensamma i kosmogonin och av texternas syfte*. Pro gradu avhandling. Teologiska Fakulteten, Åbo Akademi. Kan läsas via www.urhistorien.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2015 *Hur förhåller sig Edenberättelsen till skapelseberättelsen. En analys av struktur och innehåll*. Kan läsas via www.urhistorien.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2016 *Historien om Kain och Abel. En analys och kommentar av 1 Mos 4*. Kan läsas via www.urhistorien.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2017 *En analys och kommentar av 1 Mos 5:1–6:8: Adams och människans fortsatta historia*. Kan läsas via www.urhistorien.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2018 *Flodberättelsen i GT och Gilgamesheposet. En komparativ analys*. Kan läsas via www.urhistorien.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2021 *Översikten av nationerna. En analys och kommentar över 1 Mos 10*. Kan läsas via www.urhistorien.com eller köpas via SLEF-Media eller direkt via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2021¹ *Babels torn samt Shems fortsatta historia. En analys och kommentar av 1 Mos 11:1–26*. Kan läsas via www.urhistorien.com eller köpas via SLEF-Media eller direkt via tore.jungerstam@gmail.com.

Kikawada, I. M. & Quinn, A.

- 1985 *Before Abraham was*. Abingdon Press. Nashville.

Kitchen, K. A.

- 1966 *Ancient Orient and Old Testament*. InterVarsity Press. Illinois.

Kugel, J. L.

1981 *The Idea of Biblical Poetry. Parallelism and its History.* The John Hopkins University Press. Baltimore and London.

Licht, J.

1986 *Storytelling in the Bible.* The Magnes Press. The Hebrew University. Jerusalem.

Mettinger, T. N. D.

2007 *The Eden Narrative. A Literary and Religio-historical Study of Genesis 2–3.* Eisenbrauns. Winona Lake.

Sailhamer, J. H.

1992 *The Pentateuch as Narrative. A Biblical Theological Narrative.* Zondervan Publishing House. Grand Rapids.

Sternberg, M.

1987 *The Poetics of Biblical Narrative. Ideological Literature and the Drama of Reading.* Indiana University Press. Bloomington.

Walsh, J. T.

2001 *Style and Structure in Biblical Hebrew Narrative.* The Liturgical Press. Collegeville.

2009 *Old Testament Narrative. A Guide to Interpretation.* Westminster John Knox Press. Louisville, Kentucky.

Wenham, G. J.

1994 “The Coherence of the Flood Narrative”. *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11.* R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 436–447.

Whybray, R. N.

1999 *The Making of the Pentateuch. A Methodological Study.* Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series 53. Sheffield Academic Press. Sheffield.